

Uppdaterat underlag inför 2011 års avtalsrörelse

Industrins Ekonomiska Råd

28 Oktober 2011

Innehåll

- Nya **globala förutsättningar**
  - Eurokrisen
  - USA-ekonomin och tillväxtländerna
  - Risker på upp-och nedsidan
- Hur påverkas utsikterna för **svensk ekonomi**
  - Dämpad exportefterfrågan
  - Minskad tillförsikt och framtidstro
  - Inflation och inflationsförväntningar
- Effekterna hittills för **svensk industri**
  - Löner, arbetskraftskostnader och reallöner
  - Efterfrågan, produktion och sysselsättning
  - Effekterna i olika branscher

Sammanfattande bedömning

Globala utsikter

- Den finansiella oron har gett negativa spridningseffekter till den reala ekonomin
- Förtroendeindikatorer kraftigt nedåt världen över
- Tydliga effekter av kreditåtstramning i Västeuropa
- Seg återhämtning i USA, tillväxtekonomerna måttligt drabbade
- Huvudscenario: Låg tillväxt men ingen global recession

Nedåtrisker dominerar

- **Europa** - risk för kreditdrivet tvärstopp
Budgetbesparingar hämmar efterfrågan och ger politiska spänningar. Nya kapitalkrav riskerar stramare kreditvillkor.
Greklandskrisen riskerar ge spridningseffekter.
- **USA** – ökad finansiell stress, men lägre än i Europa
Politisk blockering i kongressen kan fördjupa avmattning
- **EM-länder** – fortsatt relativt hög tillväxt, men större risker för bakslag

Vad kan ge starkare internationell konjunktur

- Politiska lösningar i Europa, återhämtning på bostads- och arbetsmarknaden i USA, mjuklandning i Kina, rekonstruktion av det globala finansiella och internationell samordning av finanspolitik

Sammanfattande bedömning

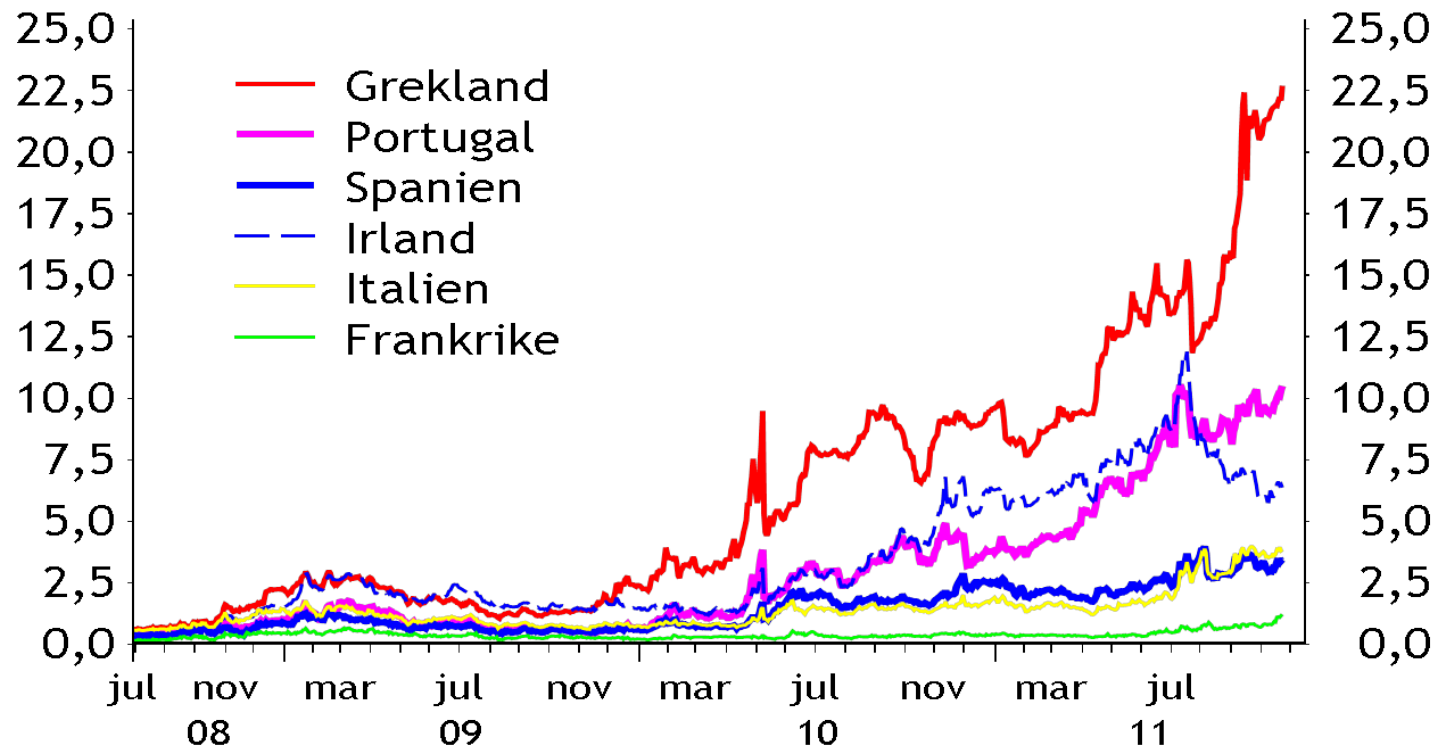
- **Utsikter för svensk ekonomi**
  - Tillväxten bromsas upp när omvärlden växlar ner och osäkerheten dämpar aktiviteten
  - Arbetslösheten blir kvar på hög nivå eller stiger något
  - Hushållen blir mer försiktiga och ökar sitt sparande när...
  - ...lägre börskurser och huspriser försämrar deras balansräkningar
  - Inflationsförväntningarna sjunker och inflationen avtar
  - Möjlighet till stimulanspolitik om konjunkturen försämras
  - Den finansiella sektorn relativt stark men kan få finansierings-svårigheter som medför risktillägg för hushåll och företag
- **Utvecklingen i svensk industri**
  - Reallönerna minskar 2011
  - Nominella löner väntas stiga drygt 2,5%, klart lägre än i Västeuropa
  - Fortsatt men dämpad återhämtning under 2 kvartalet
  - Fallande efterfrågan och produktion under 3 kvartalet
  - Arbetsmarknaden visar ännu ingen påtaglig försämring

Nya globala förutsättningar

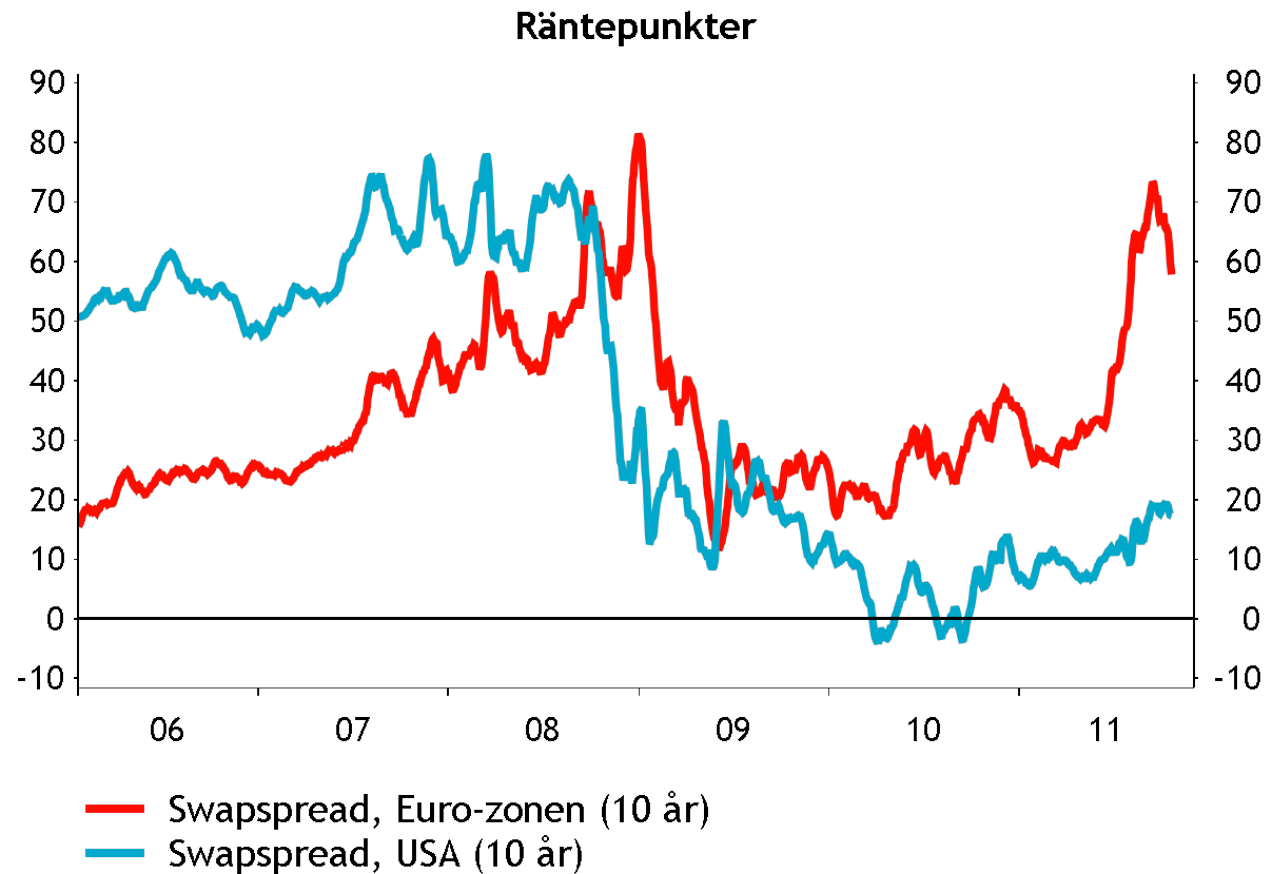
- **Finansiell oro** under sensommaren driven av
  - Ny allvarigare fas av europeisk skuld kris
  - Svaga amerikansk konjunkturdata under maj-juli
  - Allt djupare splittring i amerikansk politik
- **Spridningseffekter till reala ekonomin**
  - Förtroendeindikatorer kraftigt nedåt
  - Tydliga effekter av kreditåtstramning i Västeuropa
  - Måttlig avmattning i tillväxtekonomier
  - Amerikanska hårddata bättre än väntat den senaste tiden
- **Huvudscenario i prognoserna.**
  - Låg tillväxt men ingen global recession
  - Eurokrisens förlopp avgör.

Olika grad av misstroende

Räntedifferens mot Tyskland
10-åriga statsobligationer

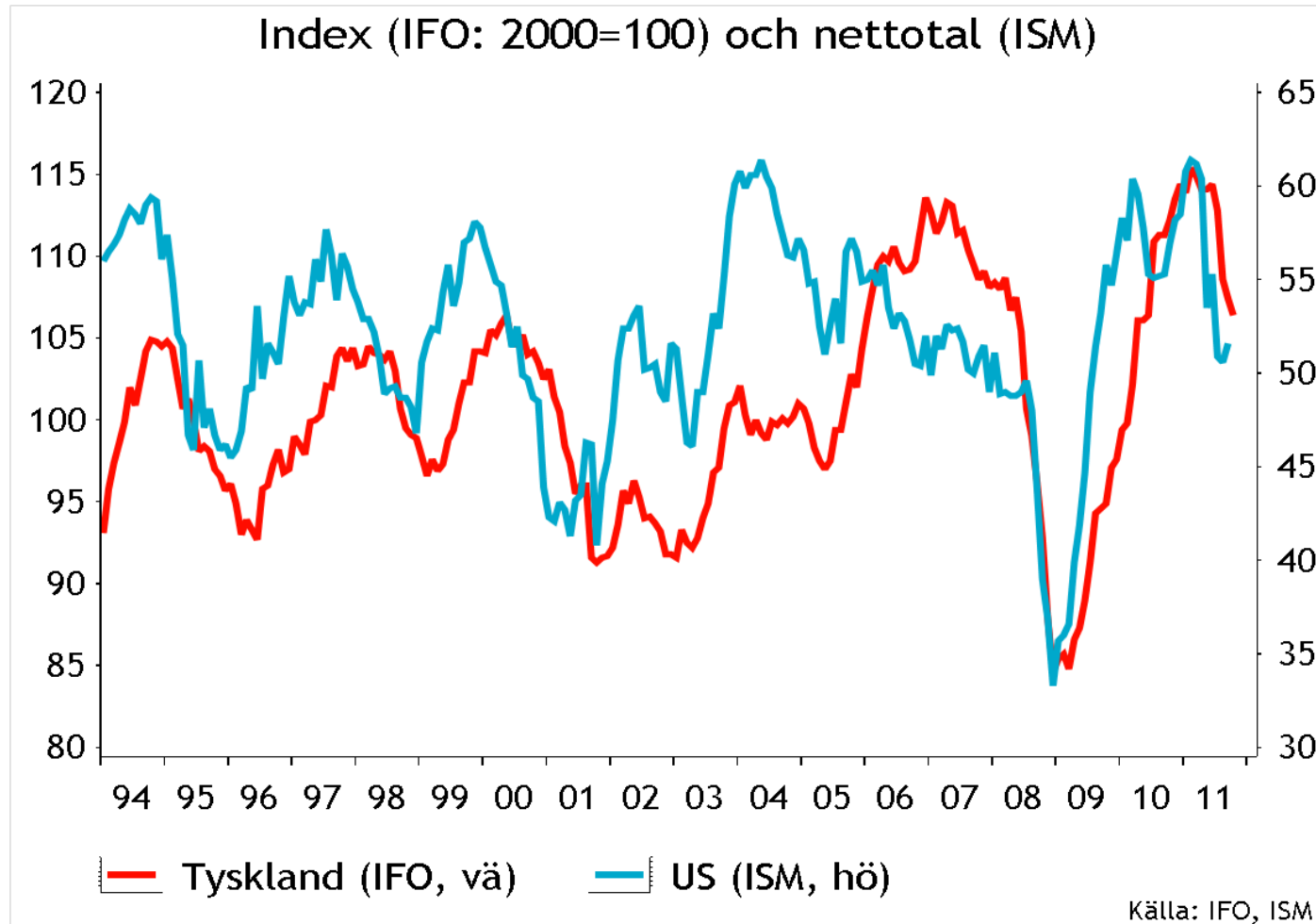

Finansiell stress mest kännbar i Europa

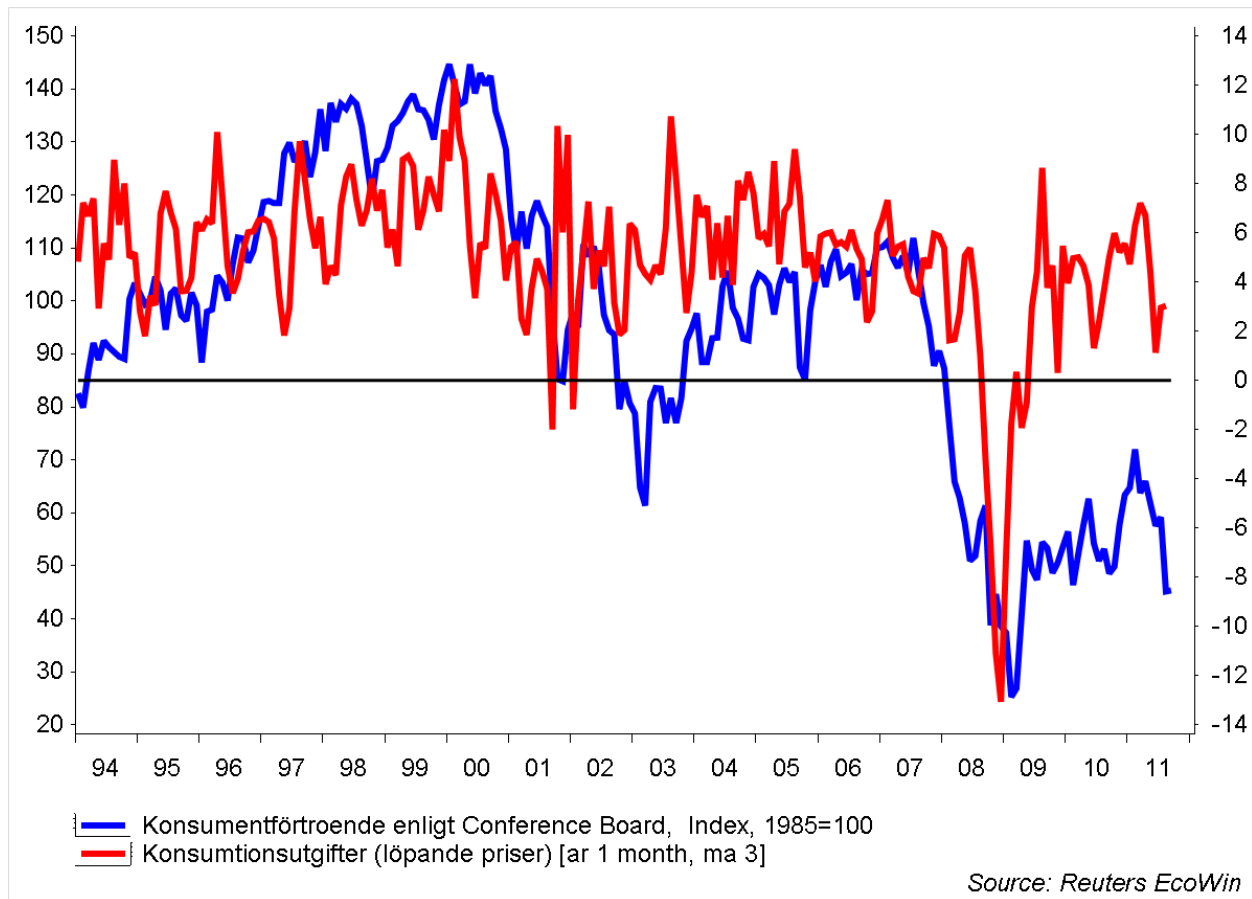
Källa: Reuters EcoWin, SEB

Tydlig dämpning i USA och Tyskland

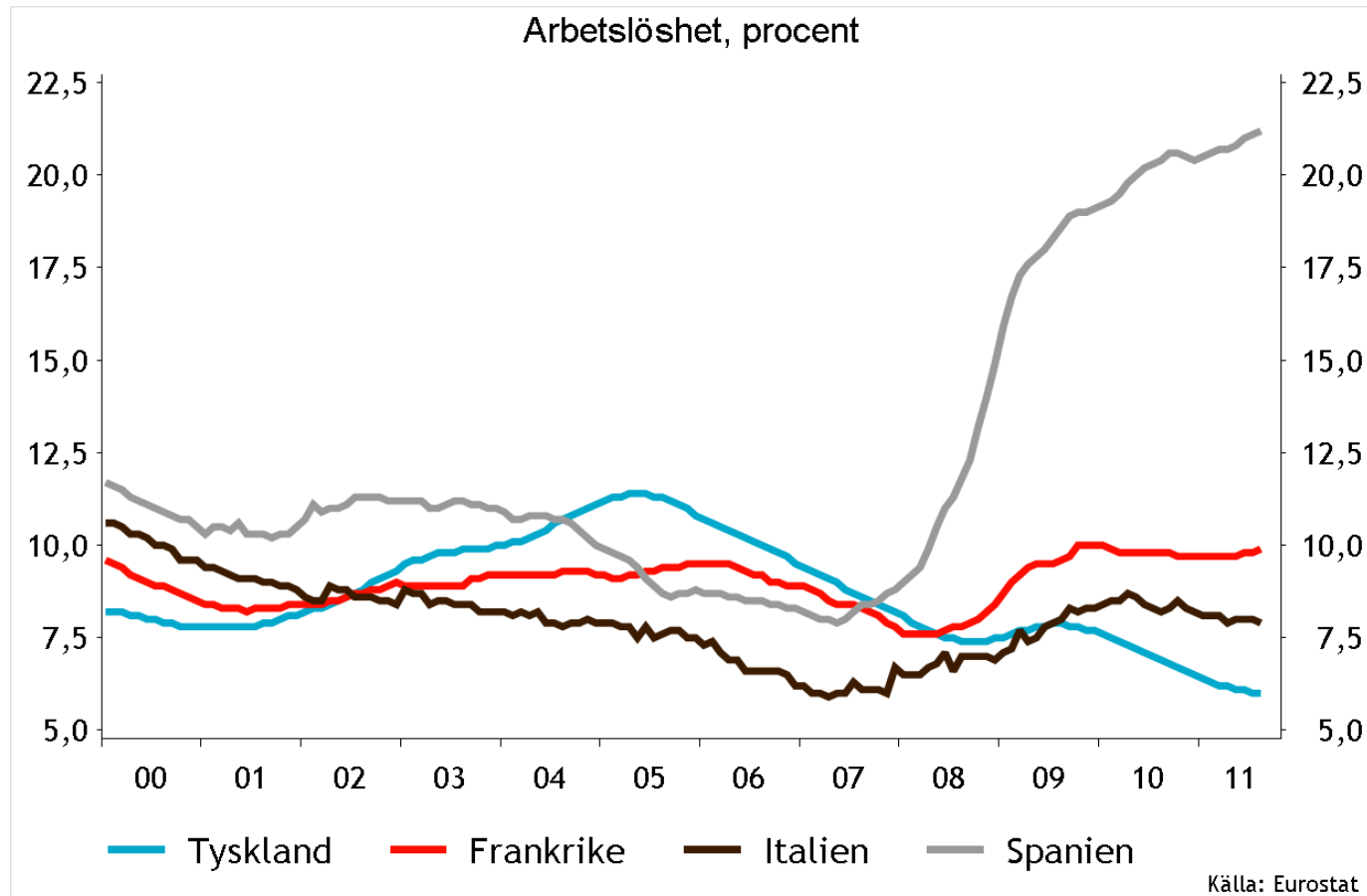
USA: Svag framtidstro, men fortsatt konsumtionsökning

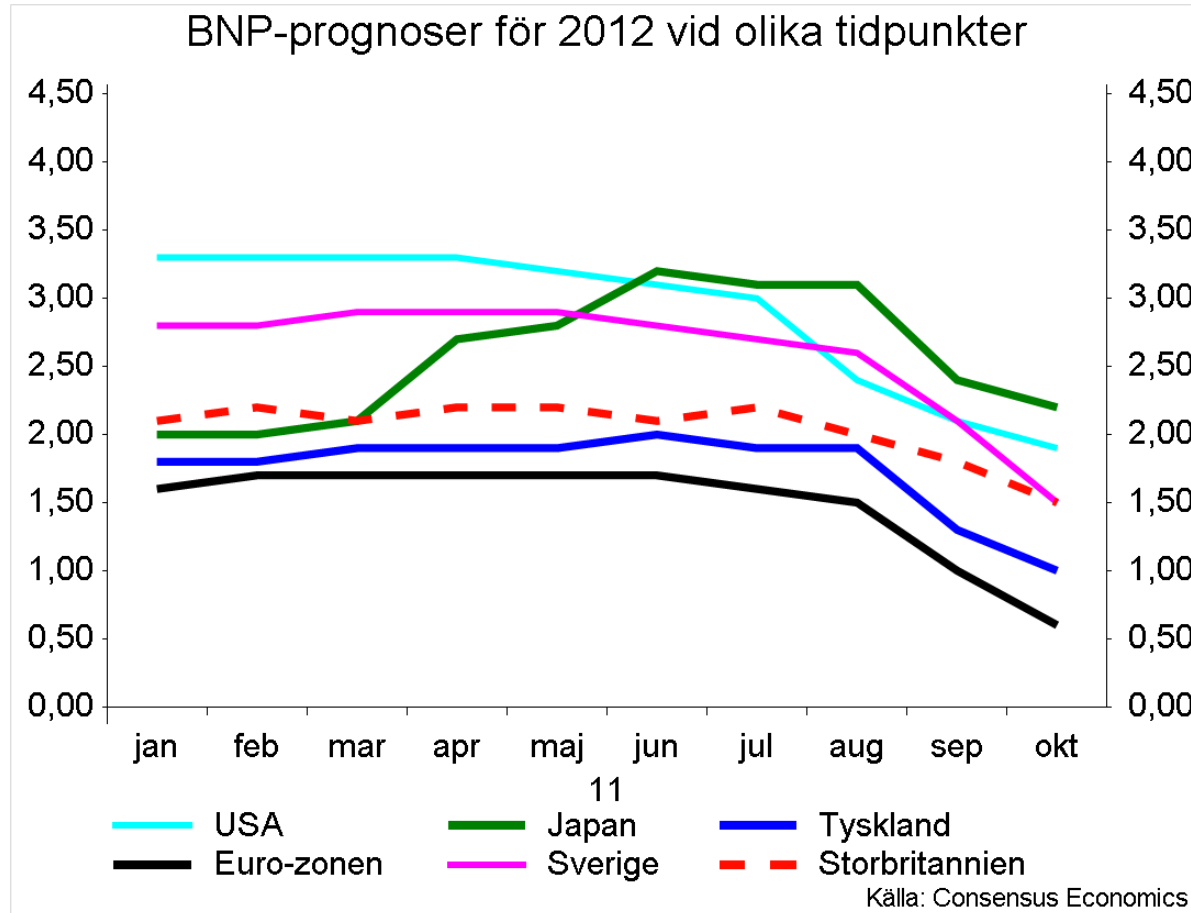
Kina: Avmattning på väg

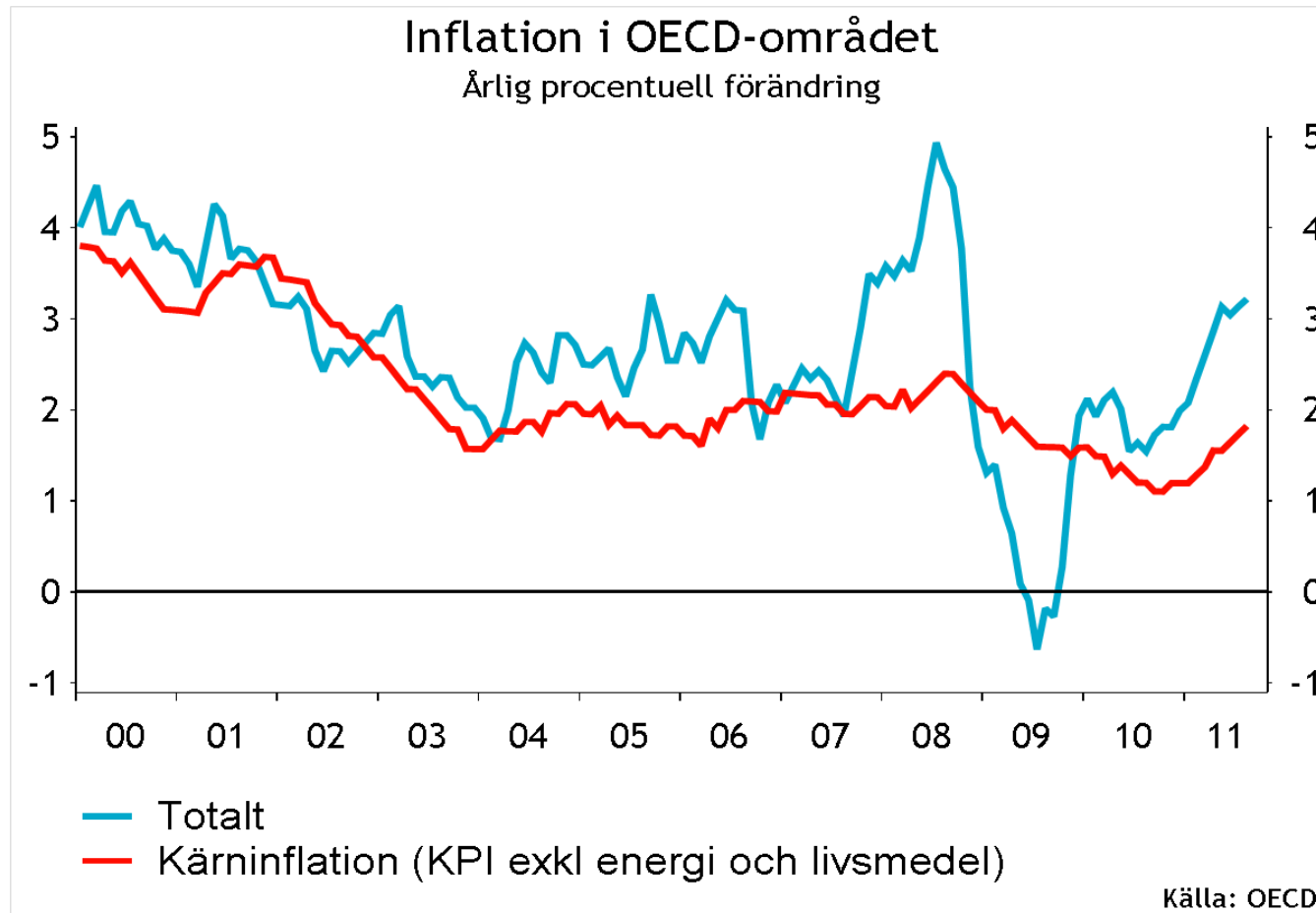
Olika situation på arbetsmarknaden i Euro-zonen

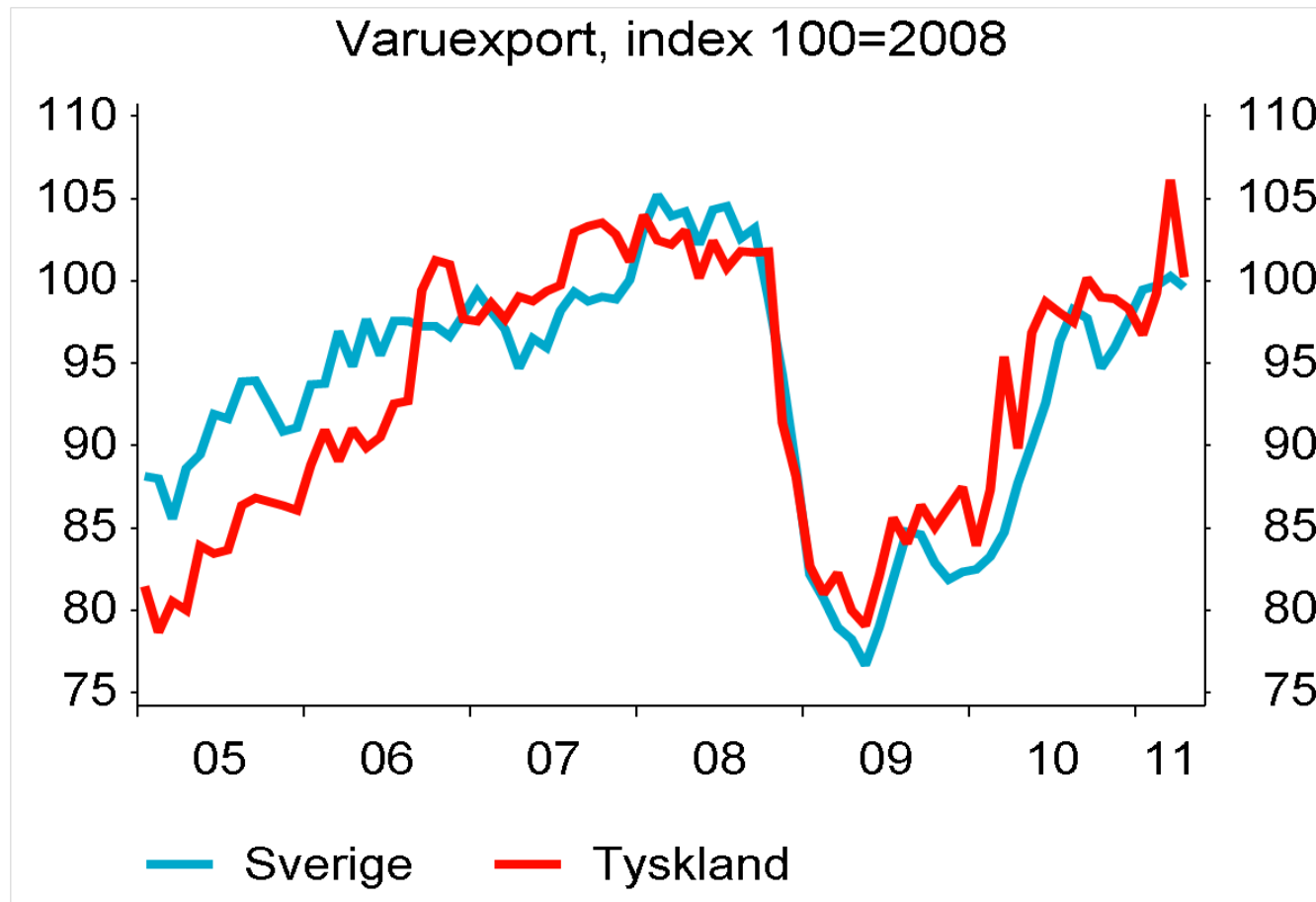
Nedjusterade prognoser på bred front

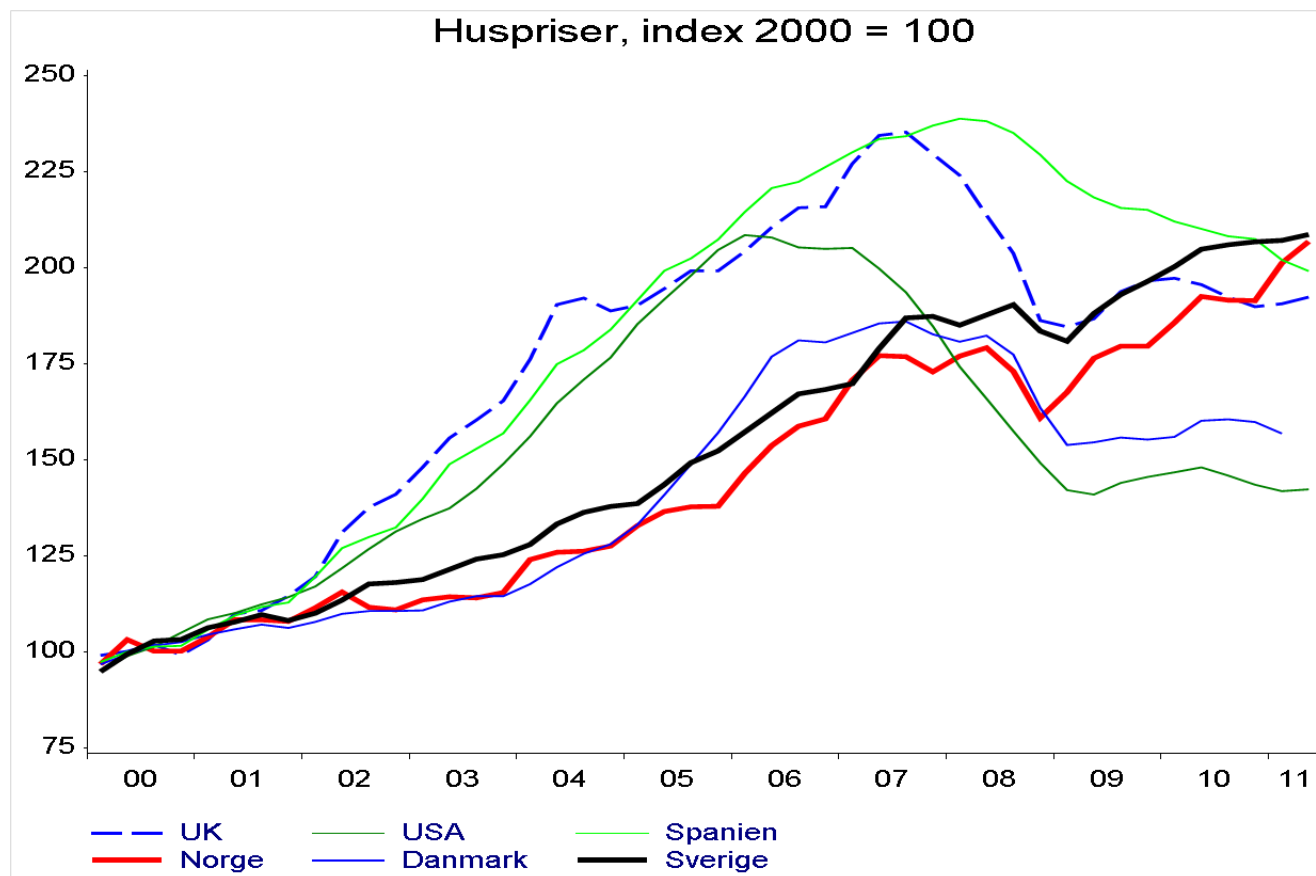
KPI på väg att toppa, kärninflationen har stigit från nedpressad nivå

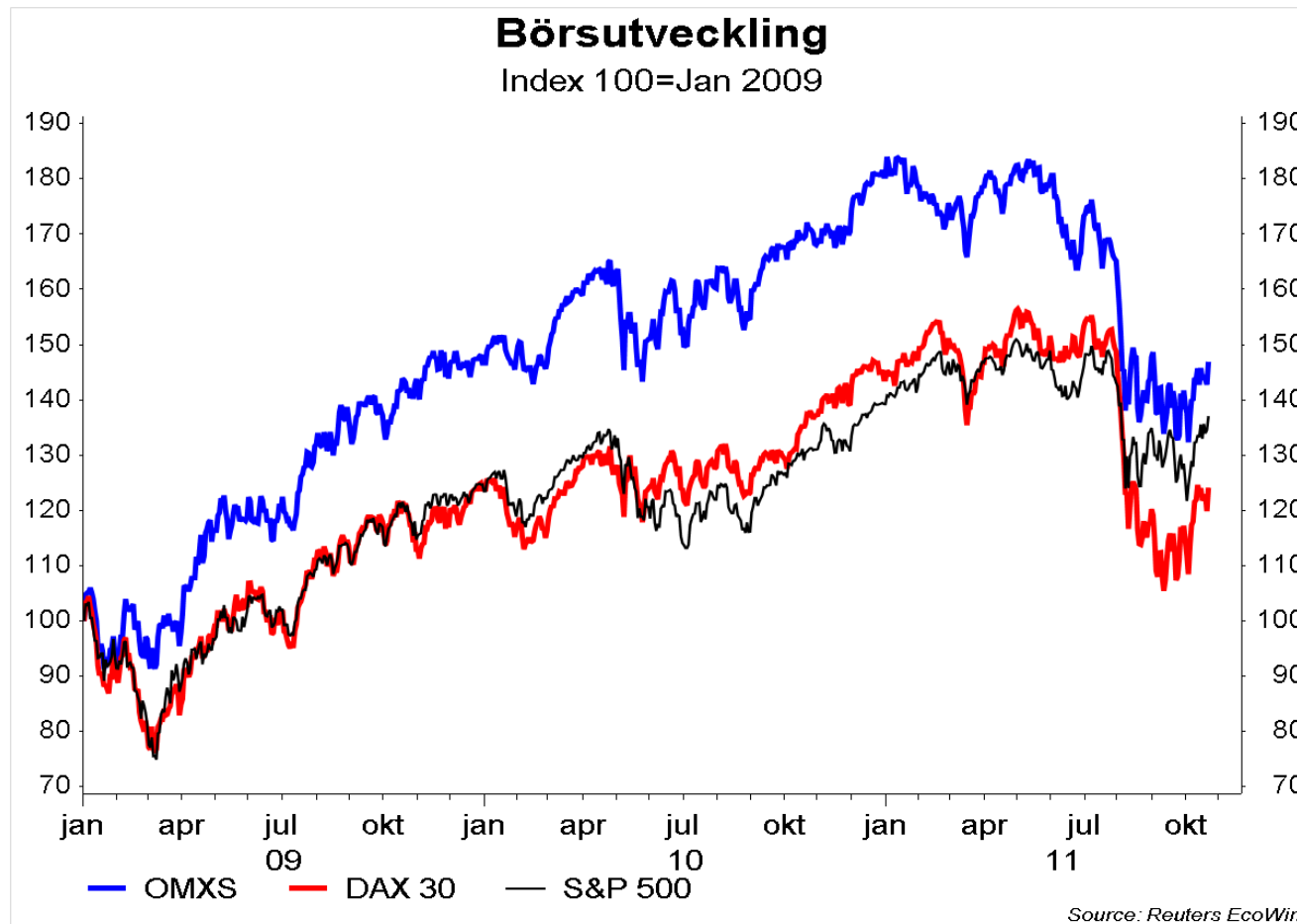
Stark korrelation mellan svensk och tysk export

Anpassning av bostadspriser med undantag för Sverige och Norge

Stockholmsbörsen har tappat mark 2011 efter gynnsam utveckling 2009 och 2010

Globala utsikter: nedåtriskerna dominerar

- **Huvudscenario:** låg global tillväxt, men ingen recession. Riskerna i prognoserna dominerar på nedåtsidan
- **Europa:** Mångdimensionellt dilemma. Risk för kreditdrivet tvärstopp
  - Budgetbesparingar hämmar efterfrågan
  - Nya kapitalkrav riskerar krympande banksektor med stramare creditsituation för industrin.
  - Skuldnedskrivning för Grekland riskerar ge spridningseffekter
  - Nedskärningar och ökad överstatlighet ger politiska spänningar
- **USA:** Seg återhämtning
  - Ökad finansiell stress men på lägre nivå än i Europa
  - Risk för politisk blockering i kongressen som fördjupar nedgång
- **EM-länder:** Fortsatt tillväxt, men större risker
  - Kinesisk avmattning på hög tillväxtnivå, men ökade risker för bakslag efter byggboom och svällande informell kreditsektor

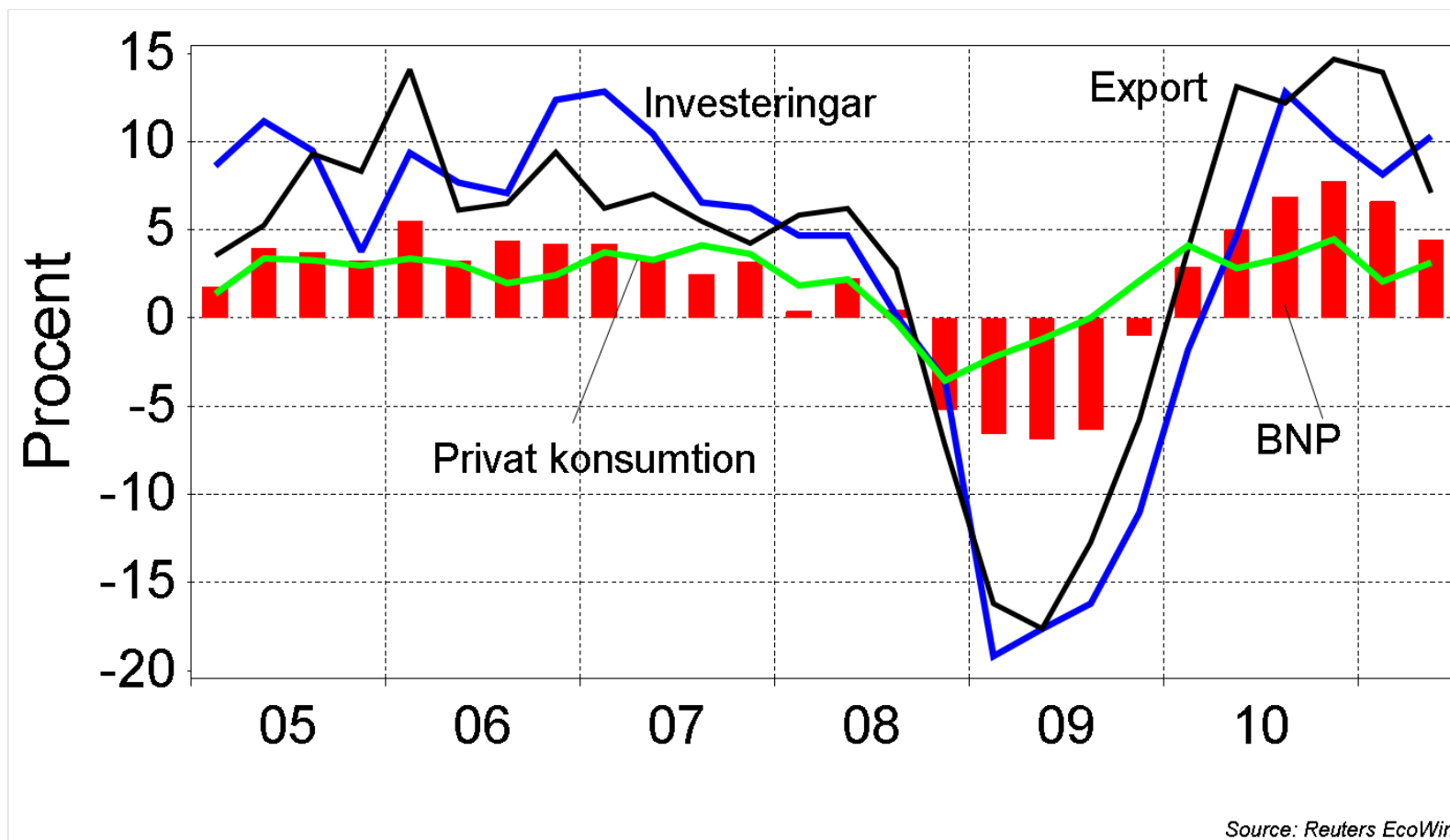
Vad kan orsaka starkare internationell konjunktur?

- **Europa:** Lång process men rätt start kan bidra till att krampen släpper.
- **USA:** Positiv dynamik förstärks. Återhämtning på arbets- och bostadsmarknad kommer igång.
- **Kina** säkerställer mjuklandning.
- **Rekonstruktion av globala finansiella systemet** sker gradvis.
- Viss **internationell samordning av finanspolitik** för att undvika synkroniserad åtstramning

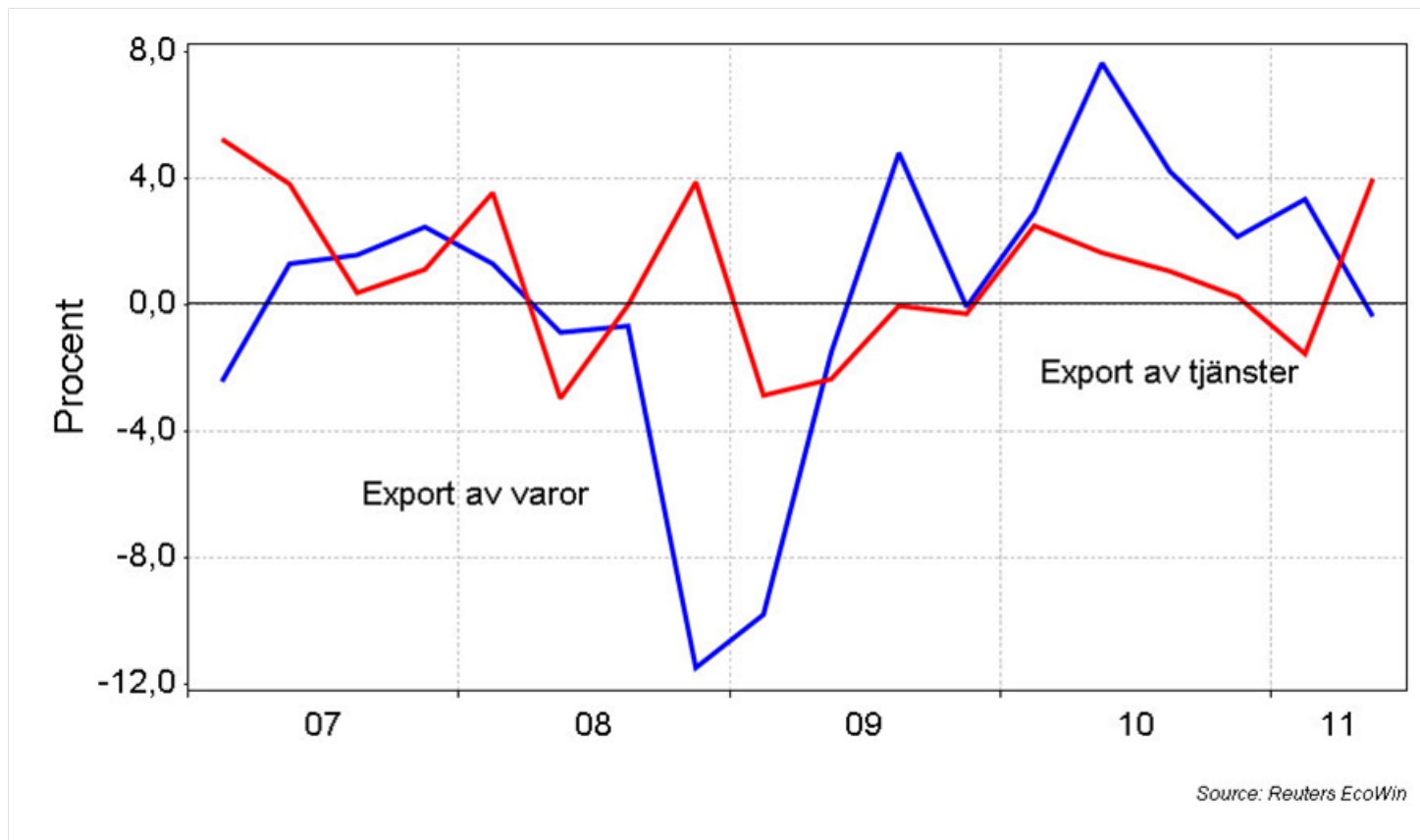
Uppdatering av synen på svensk ekonomi

- Internationella oron dämpar exportefterfrågan
- Minskad tillförsikt i näringslivet med troliga effekter på investeringar och nyrekryteringar
- Hushållens framtidstro och konsumtionsvilja har också vänt nedåt
- Inflation och inflationsförväntningar
- Ändrade förutsättningar för penningpolitiken

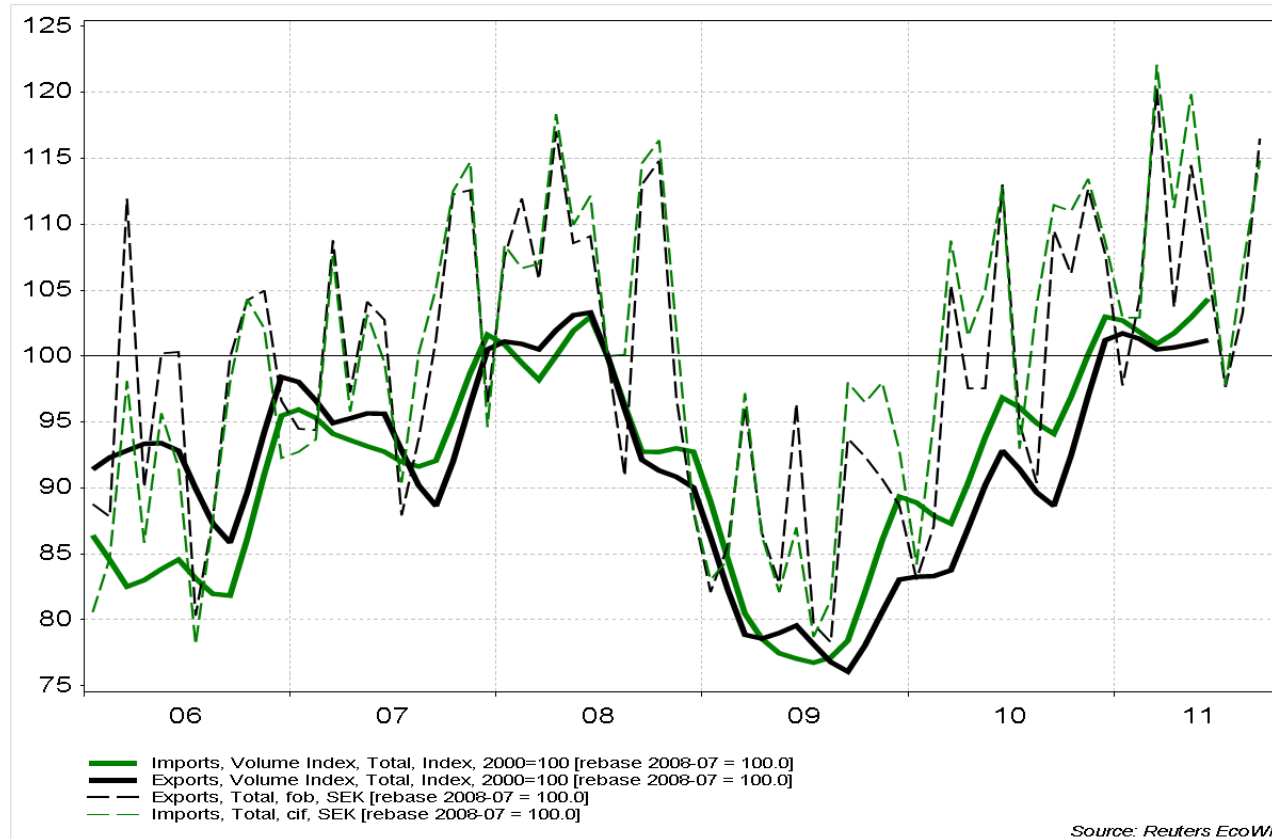
BNP-utveckling enligt NR, årstakt

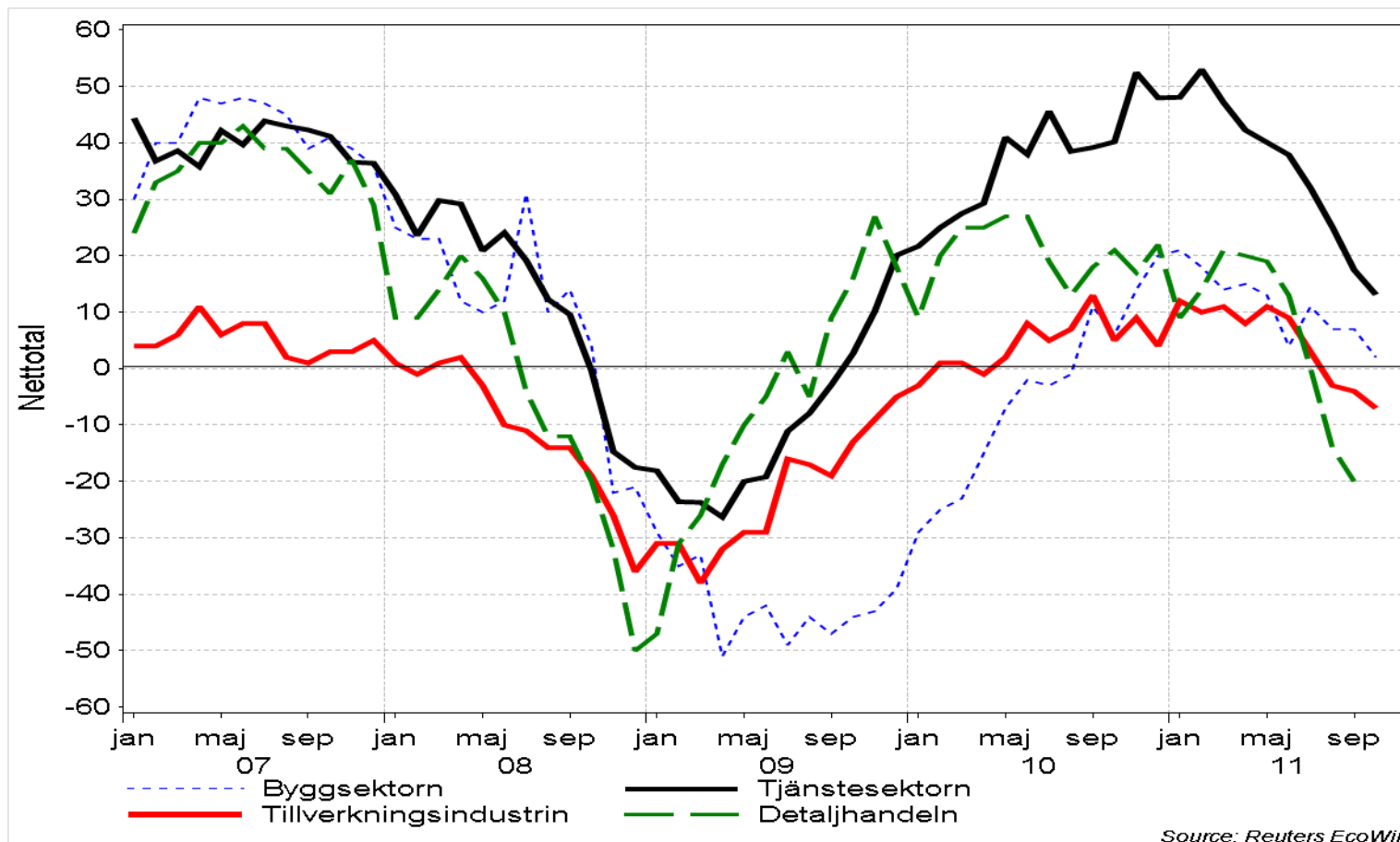
Exportvolymutveckling enligt NR, Kvartalsvis förändring säsongrensad

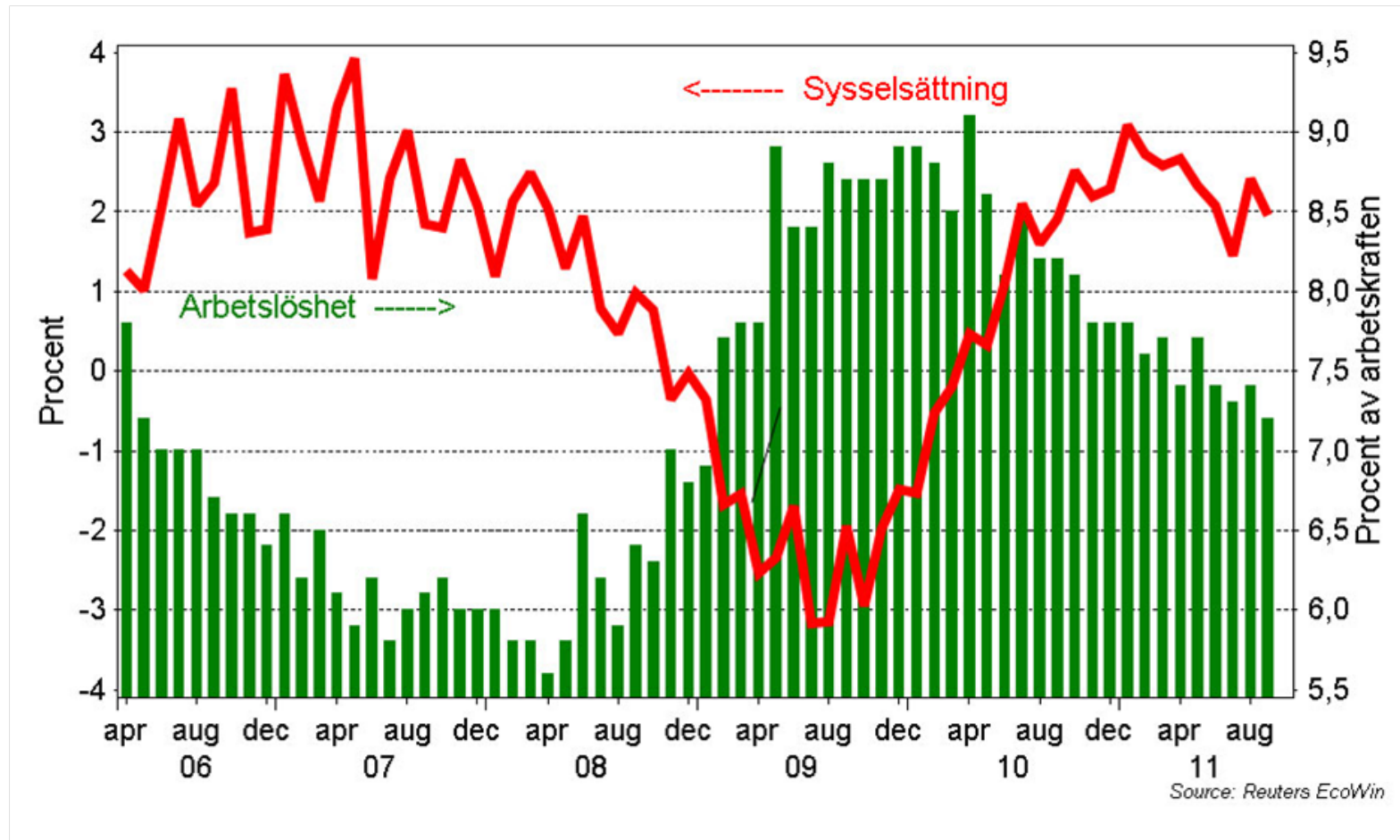
Export- och importutveckling enligt utrikeshandelsstatistiken t o m sep

Tillförsikt i näringslivet

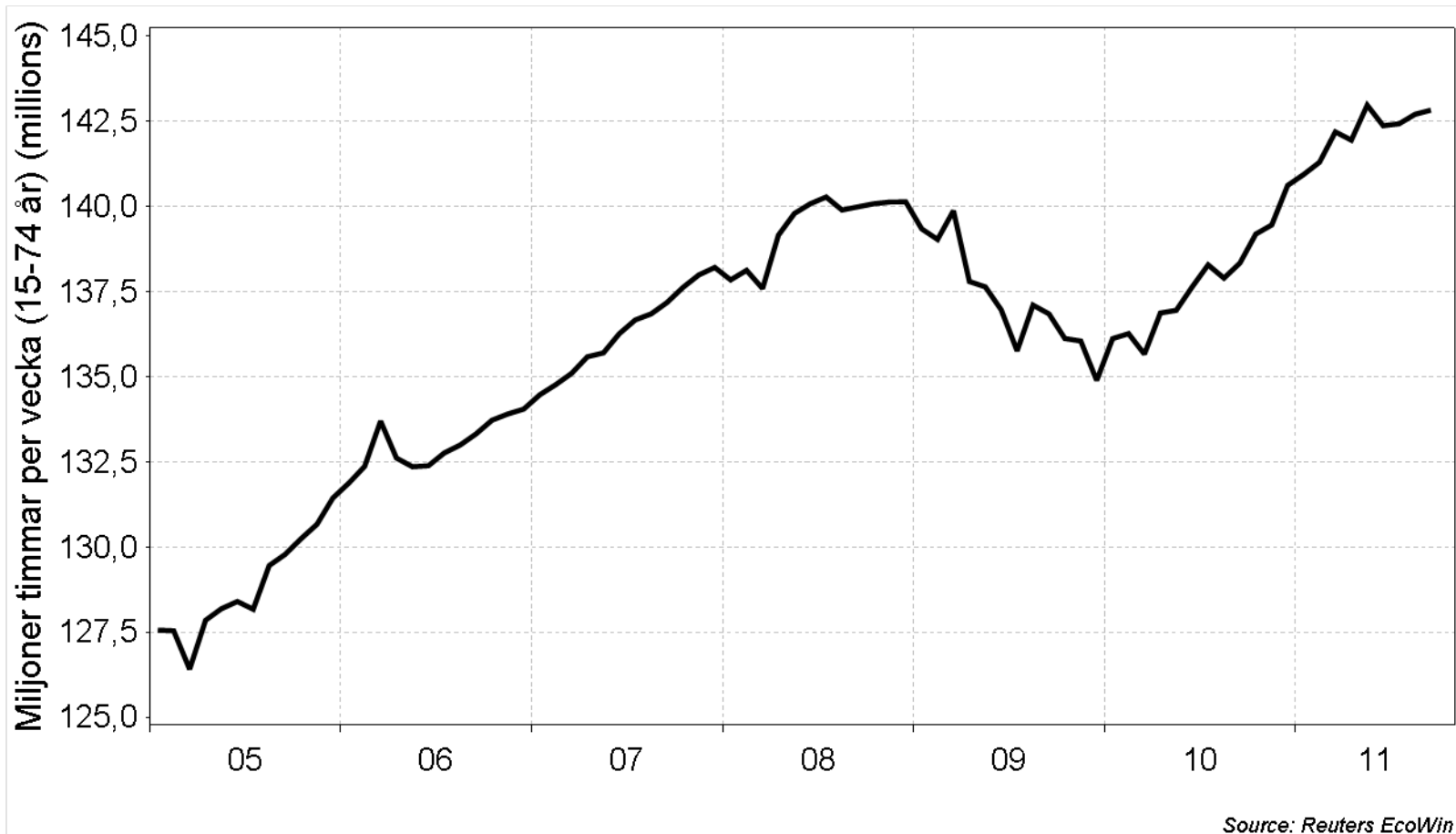

Sysselsättningstillväxt och arbetslöshet

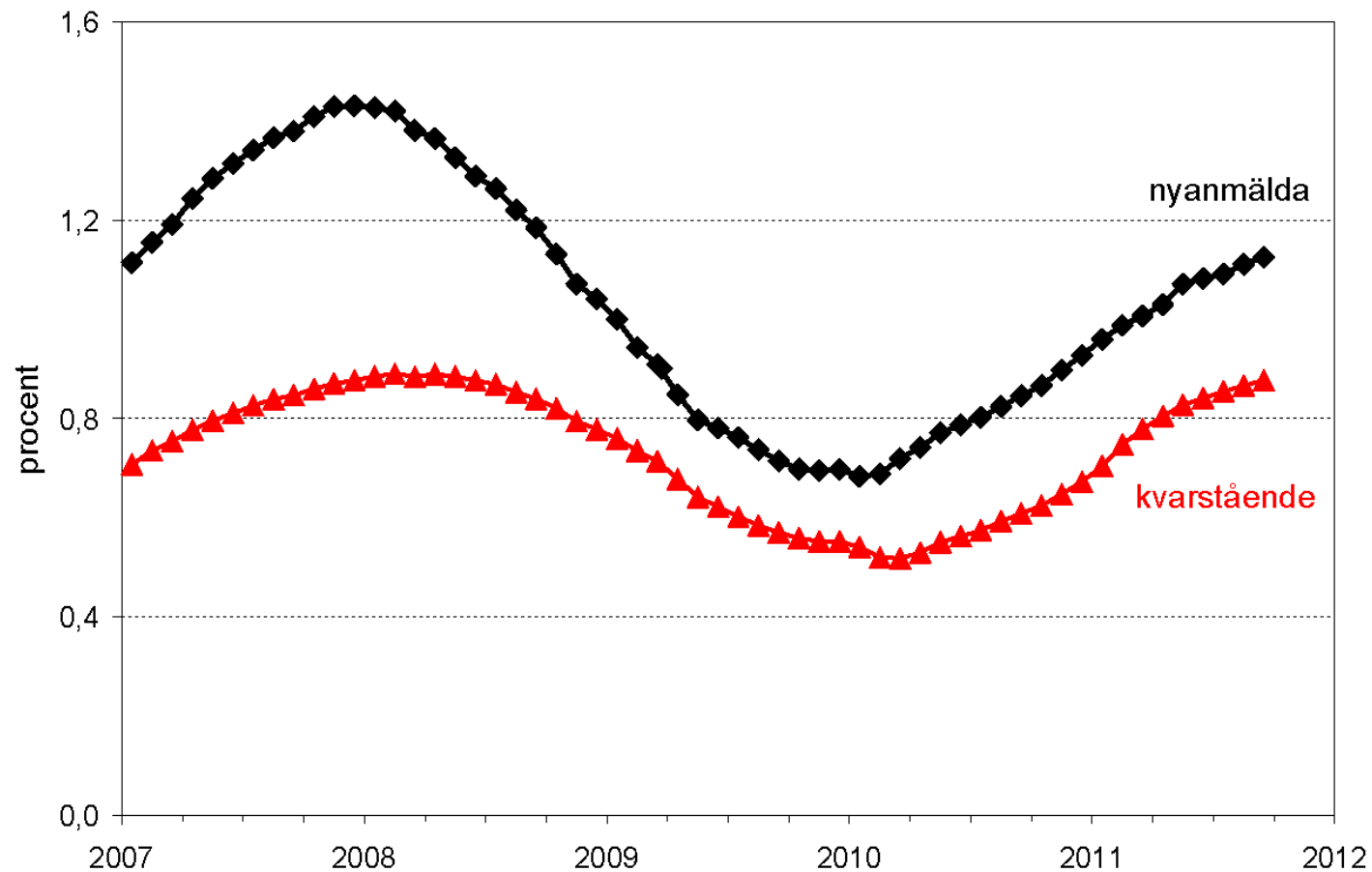

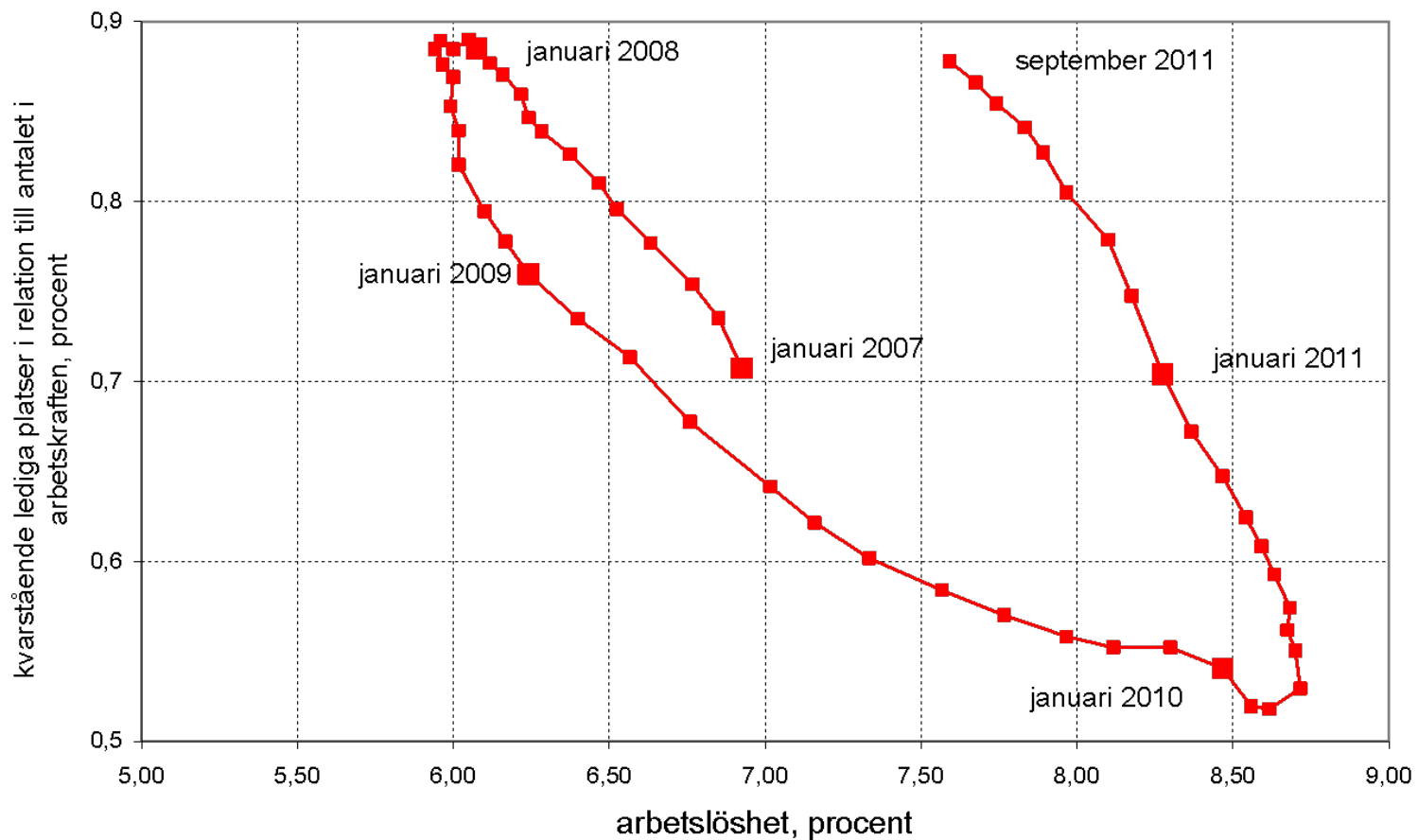
Antal arbetade timmar i näringslivet

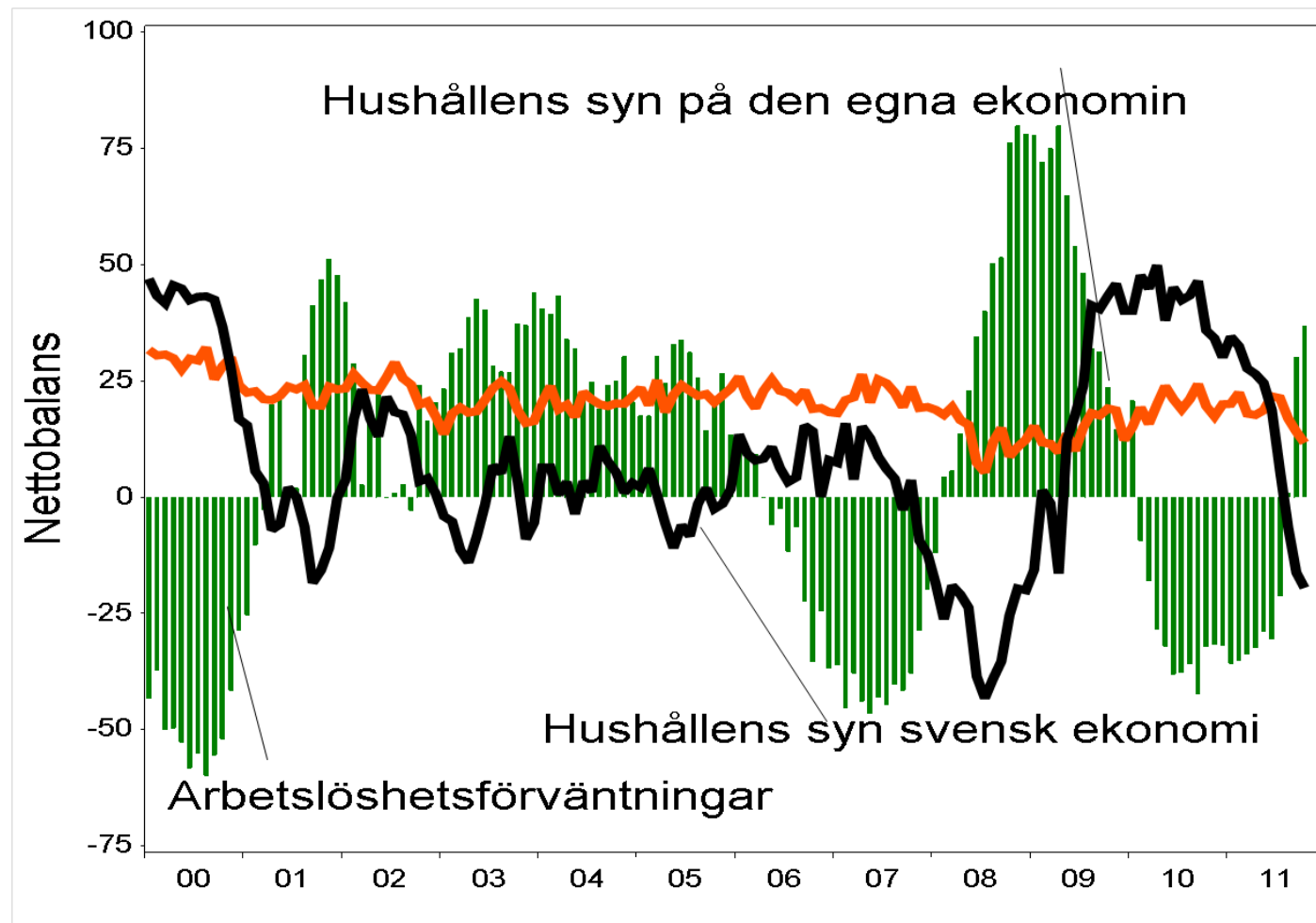
Lediga platser som andel av arbetskraften

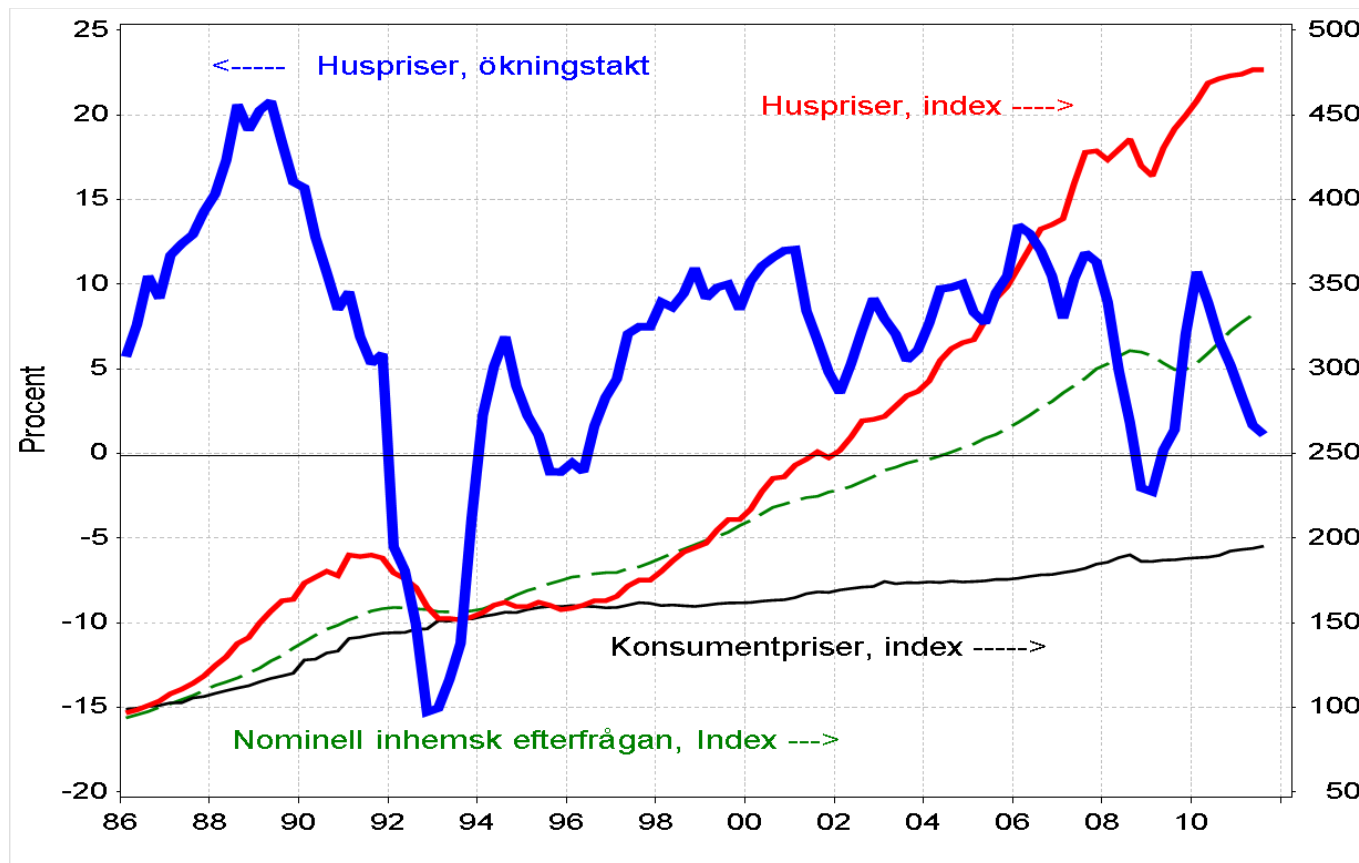
Beveridgekurvan

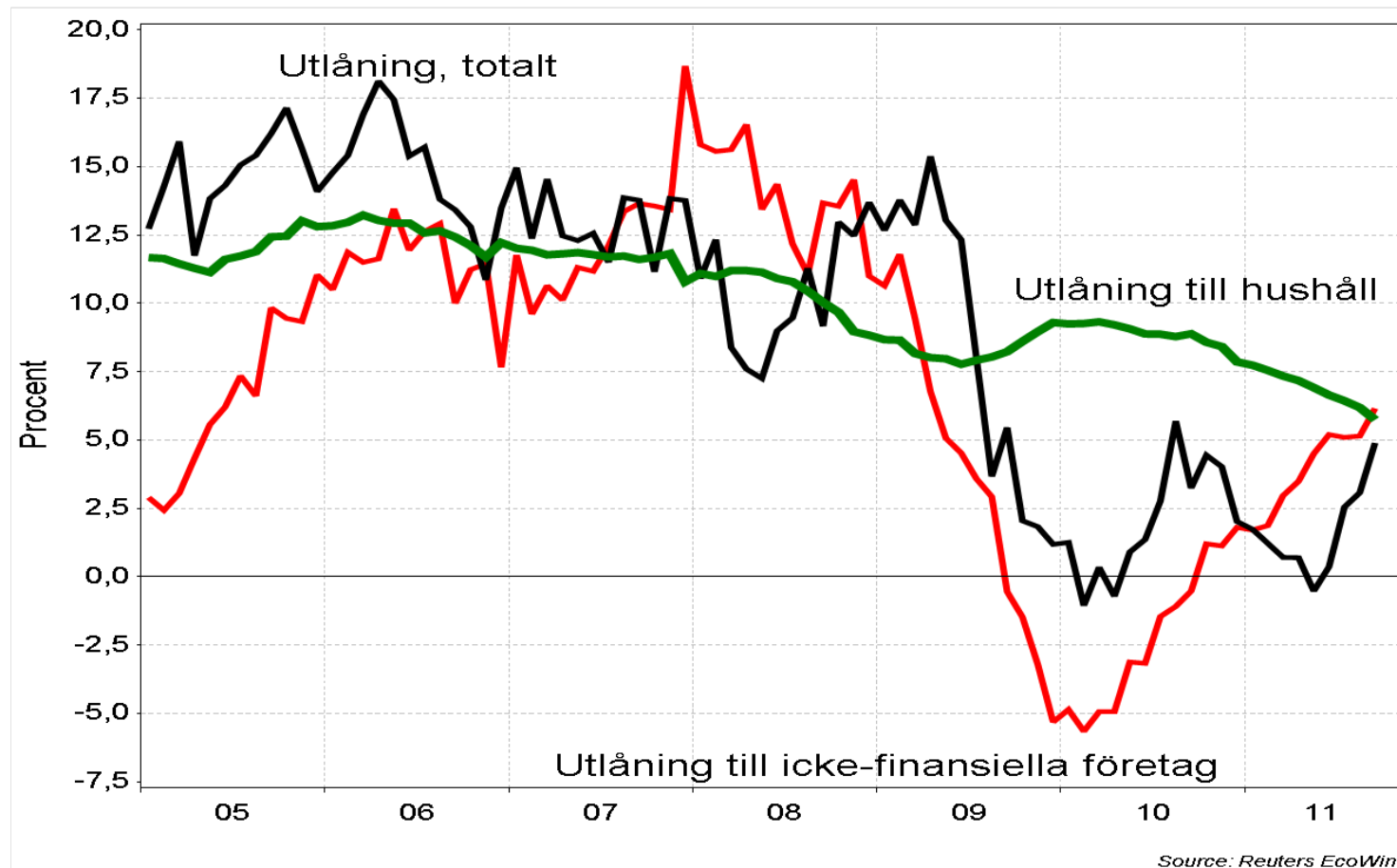
Hushållens framtidstro

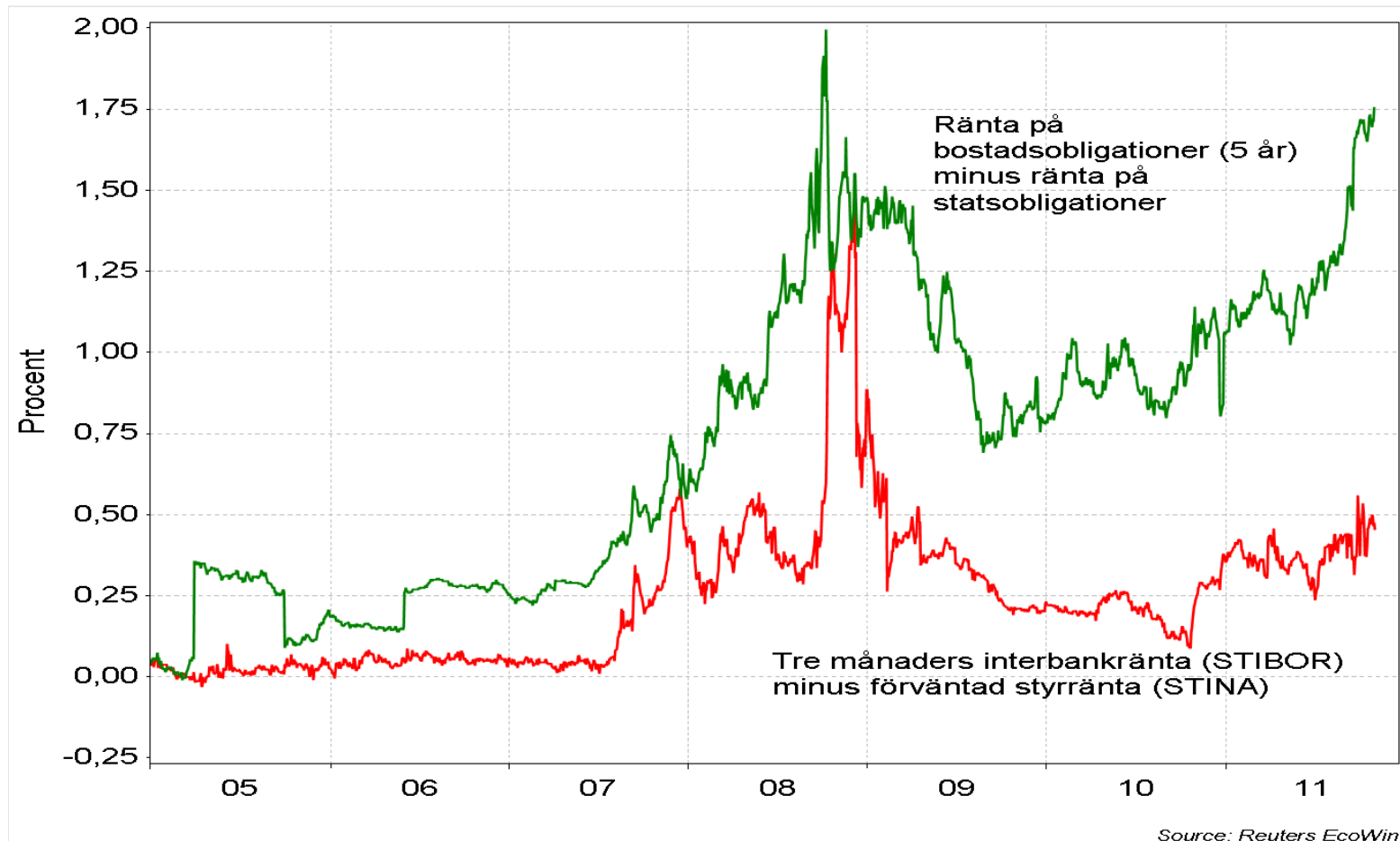
Prisutveckling på småhus (nivå och årlig ökningstakt t o m tredje kvartalet)

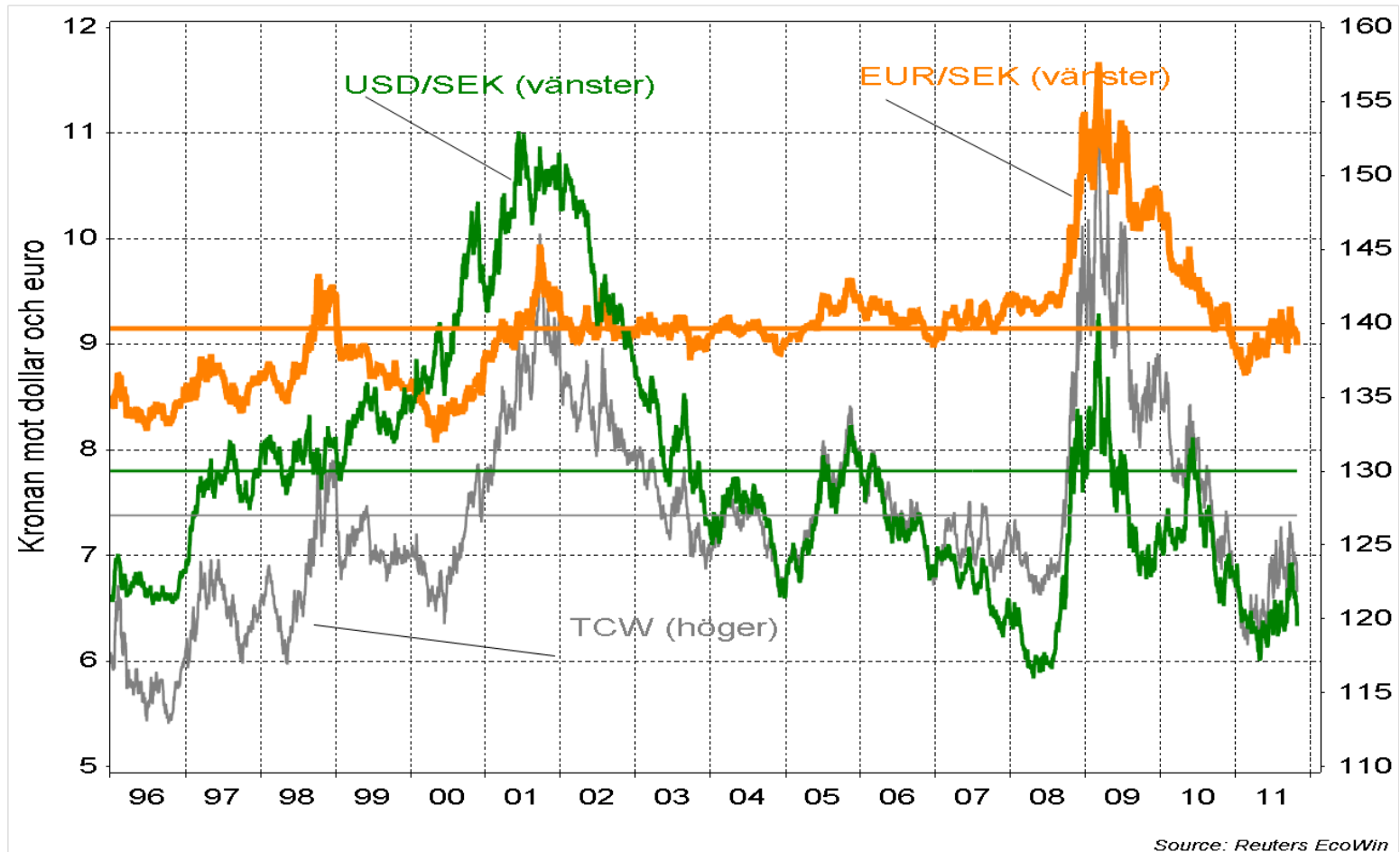
Kreditgivning till företag och hushåll (årlig procentuell förändring)

Risktillägg på kort och lång ränta (procentenheter)

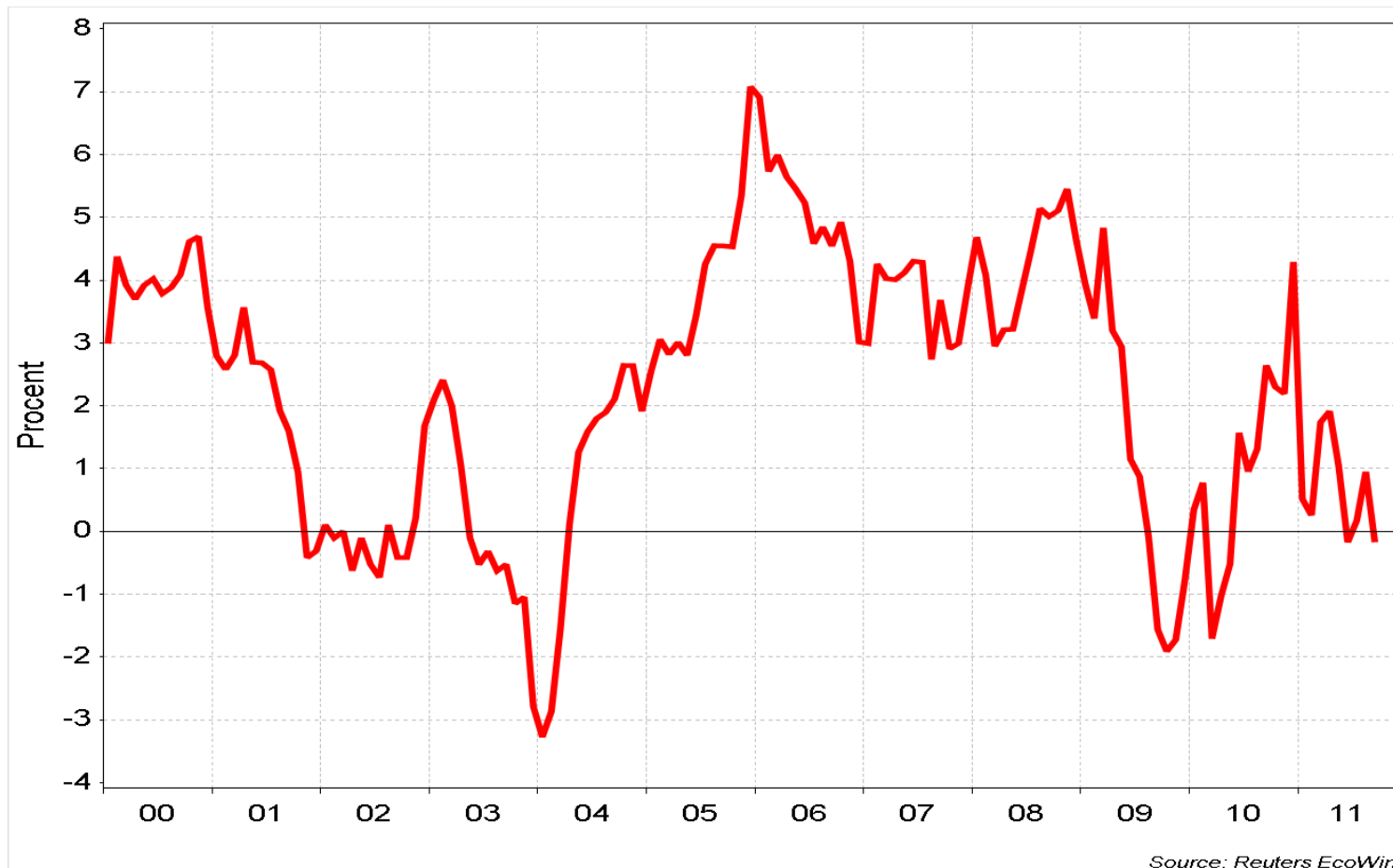
Kronans utveckling

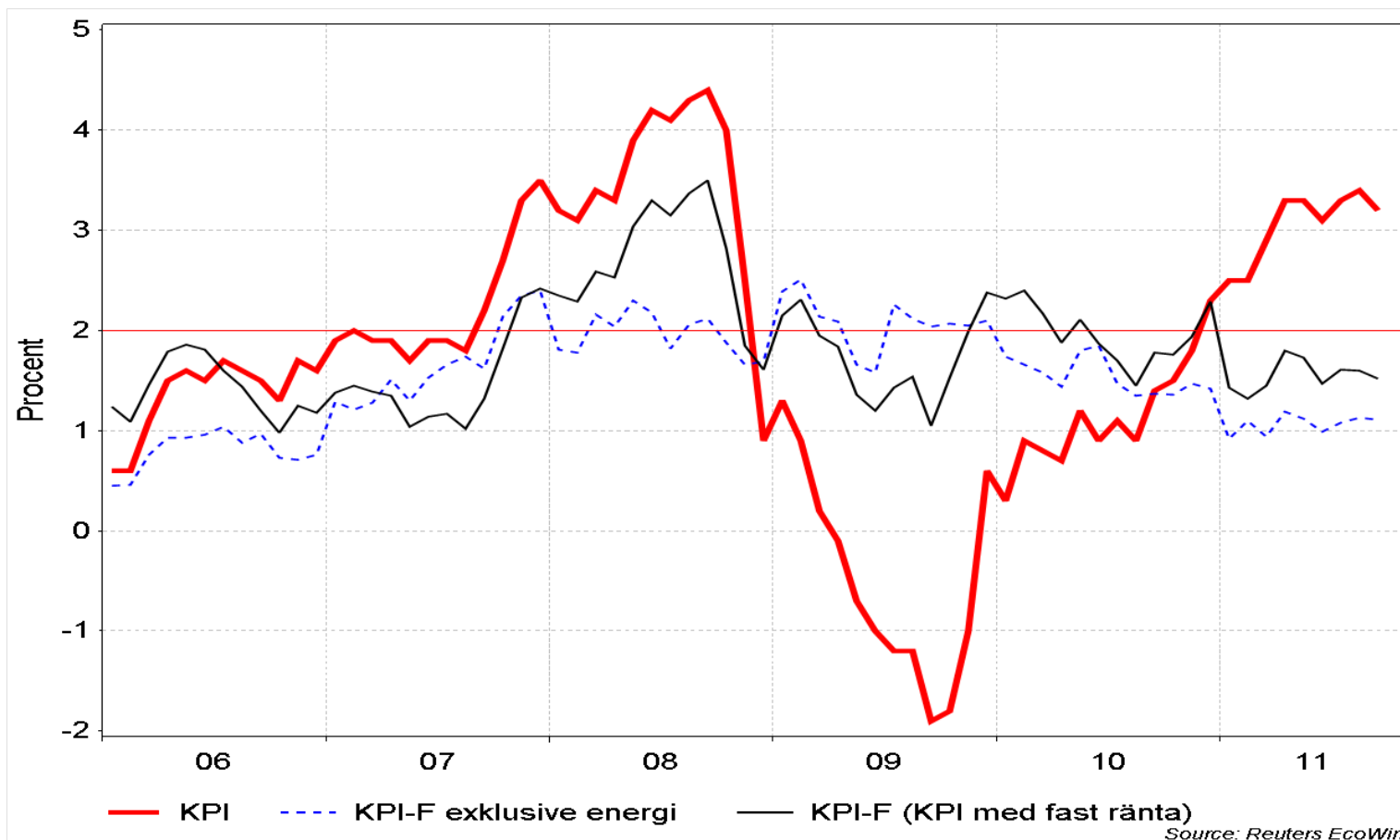
Source: Reuters EcoWin

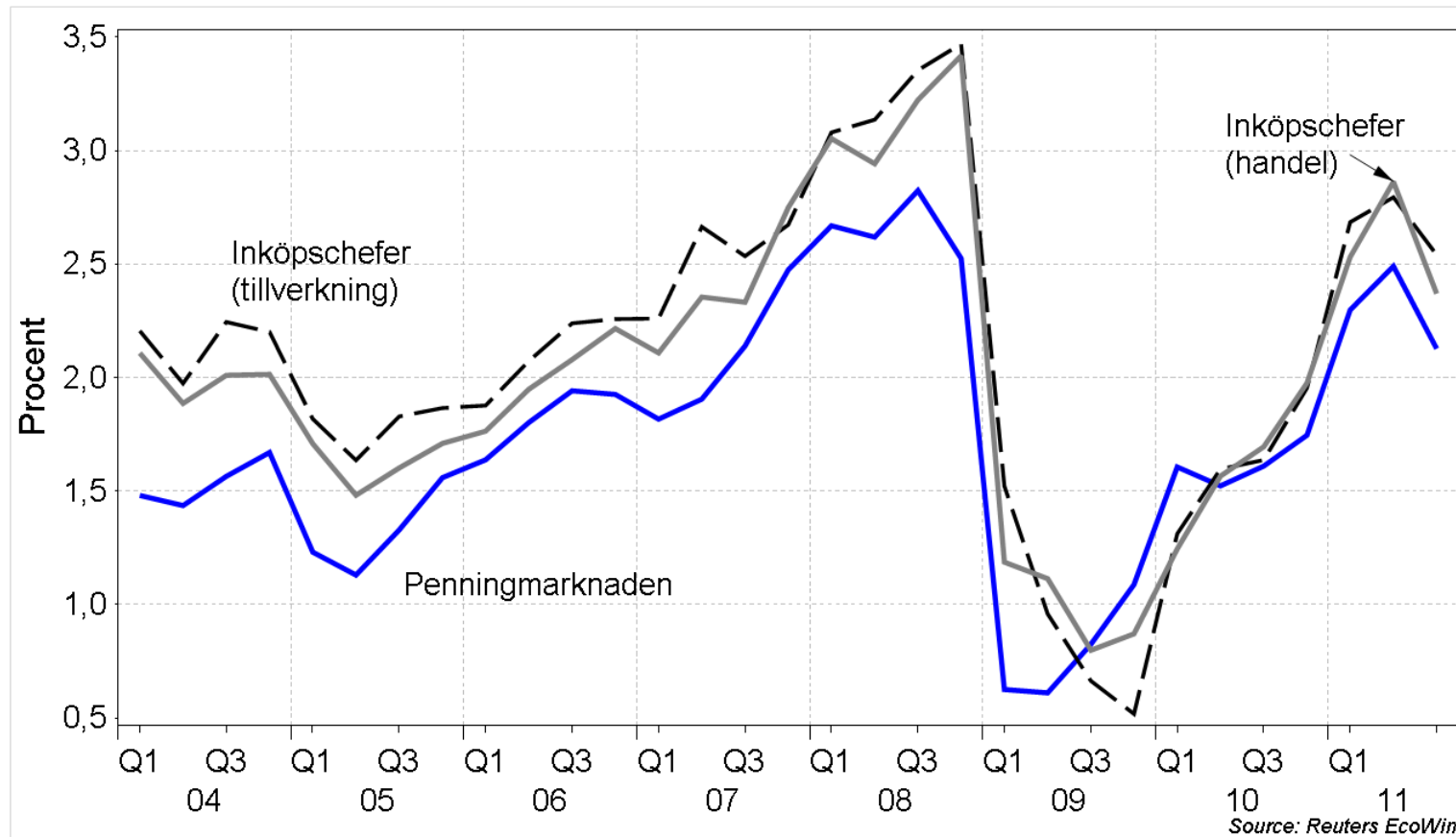
Pristryck i producentledet (årlig procentuell förändring)

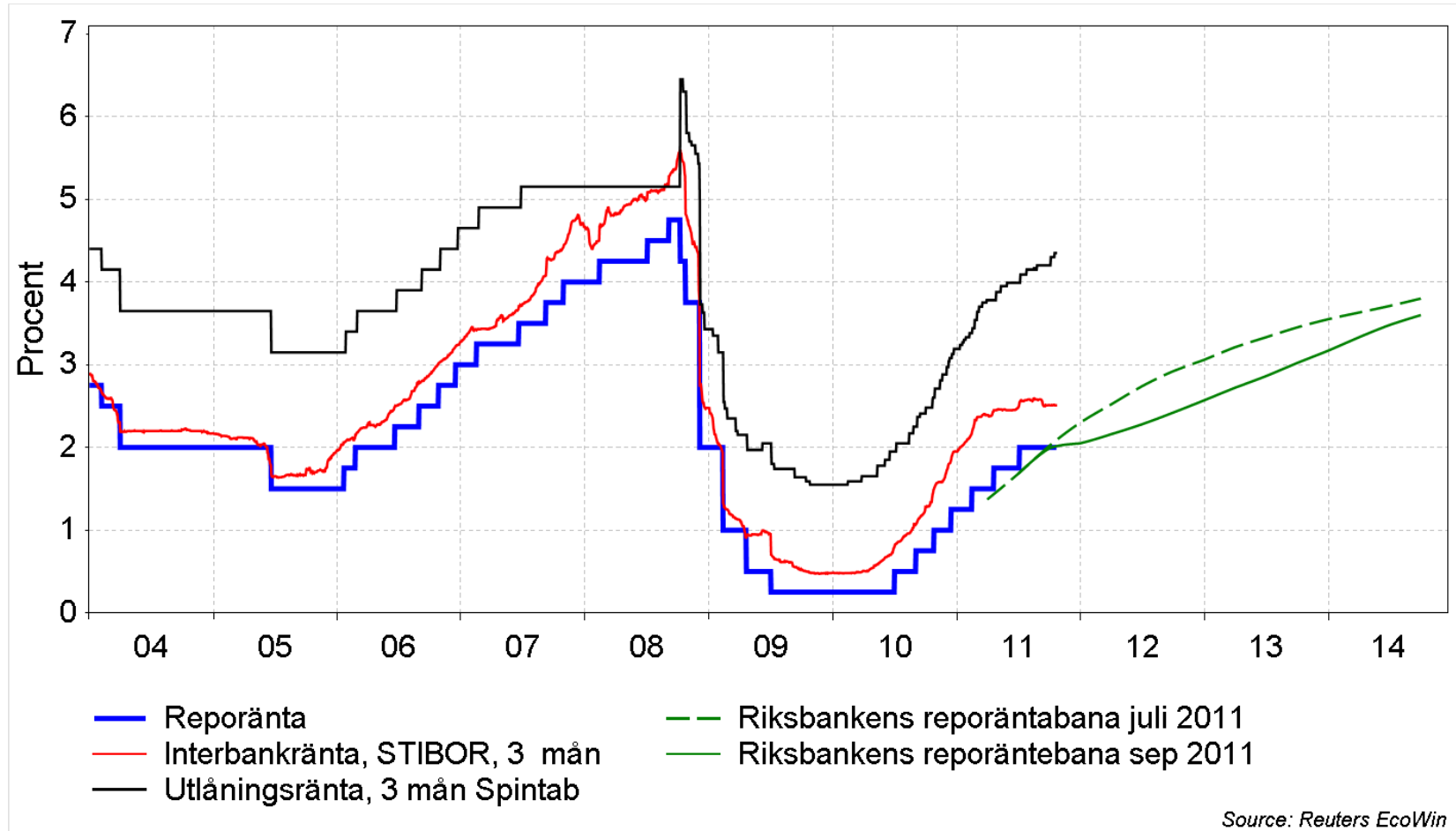
Konsumentpriserna enligt olika index

Inflationsförväntningarna på ett års sikt

Penningpolitiken

Utsikter för svensk ekonomi – nedåtrisker i fokus

- Sverige förutses **undvika ny recession**
  - men tillväxten avtar när omvärlden växlar ned
  - osäkerheten dämpar aktiviteten
- **Arbetslösheten stabiliseras** på relativt hög nivå **eller stiger något**
- Hushållen blir **mer försiktiga**
  - ökar sitt sparande från redan höga nivåer
  - lägre börskurser och huspriser försämrar balansräkningar
- **Inflationsförväntningarna sjunker** och **inflationen avtar**

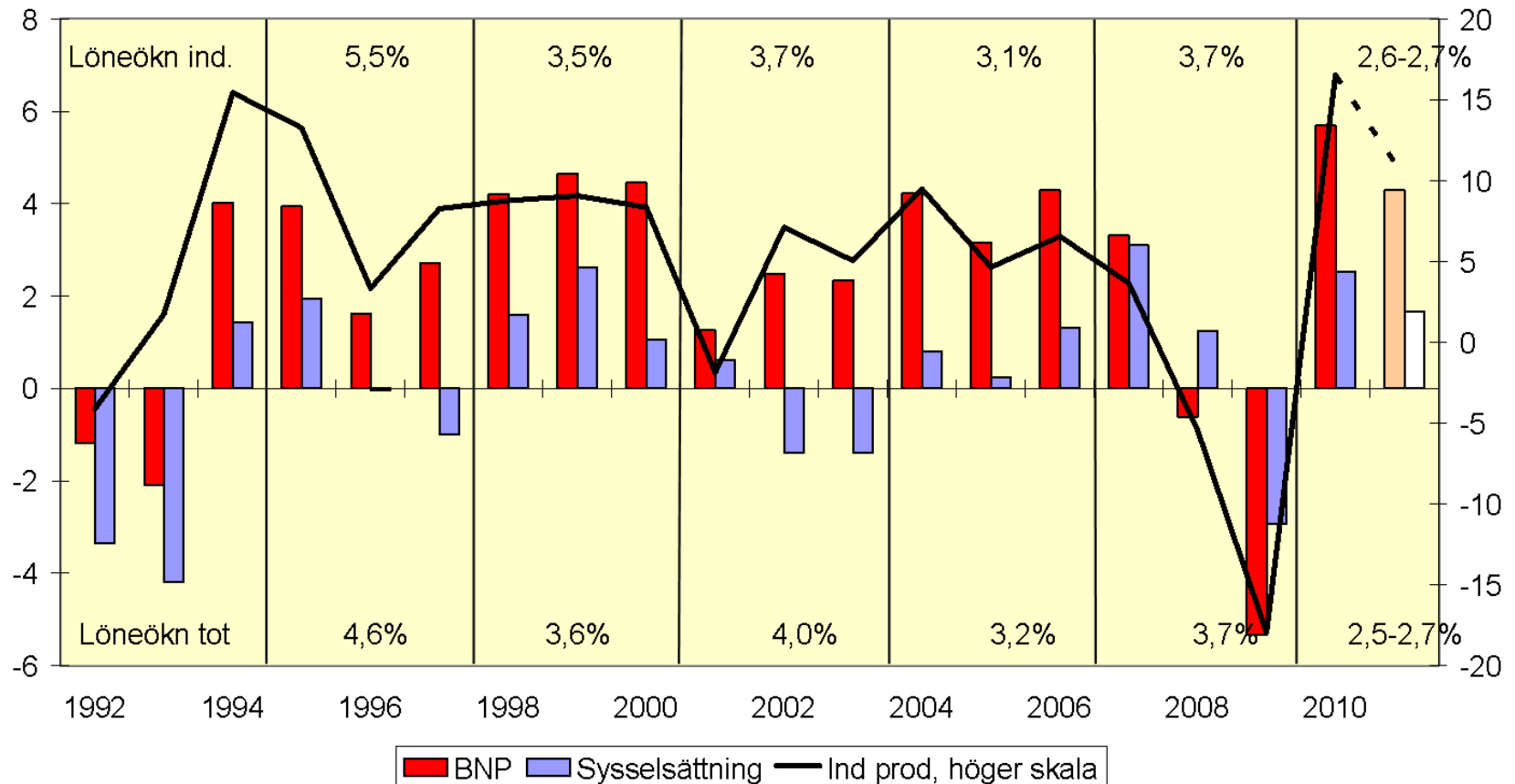
Utsikter för svensk ekonomi, forts

- **Penningpolitiken**
  - Möjlighet finns för Riksbanken att sänka styrräntan om tillväxten avtar
  - Huvudscenariot är att den kvarstår på nuvarande nivå nästa år
- Till skillnad från flertalet övriga västländer finns **utrymme för finanspolitiska stimulanser** om konjunkturen försämras
- **Sveriges finansiella sektor relativt stark**
  - men kan få finansieringssvårigheter
  - högre risktillägg påverkar företag och hushåll genom ökade räntemarginaler

Utvecklingen i svensk industri

- Lönebildningen i olika konjunkturlägen
- Löneutvecklingen **första halvåret** enl KL
- **Arbetskraftskostnader i olika länder** enligt LCI
- **Reallöneutvecklingen** för industrianställda
- **Produktionsutvecklingen** enligt NR och IPI
- **Barometerdata** om efterfrågan, produktion, arbetsmarknadsläge mm för tredje kvartalet
  - Inköpschefernas index
  - Konjunkturbarometern (KI)
- **Arbetsmarknadsutvecklingen** inom industrin

Löneutveckling i olika konjunkturlägen

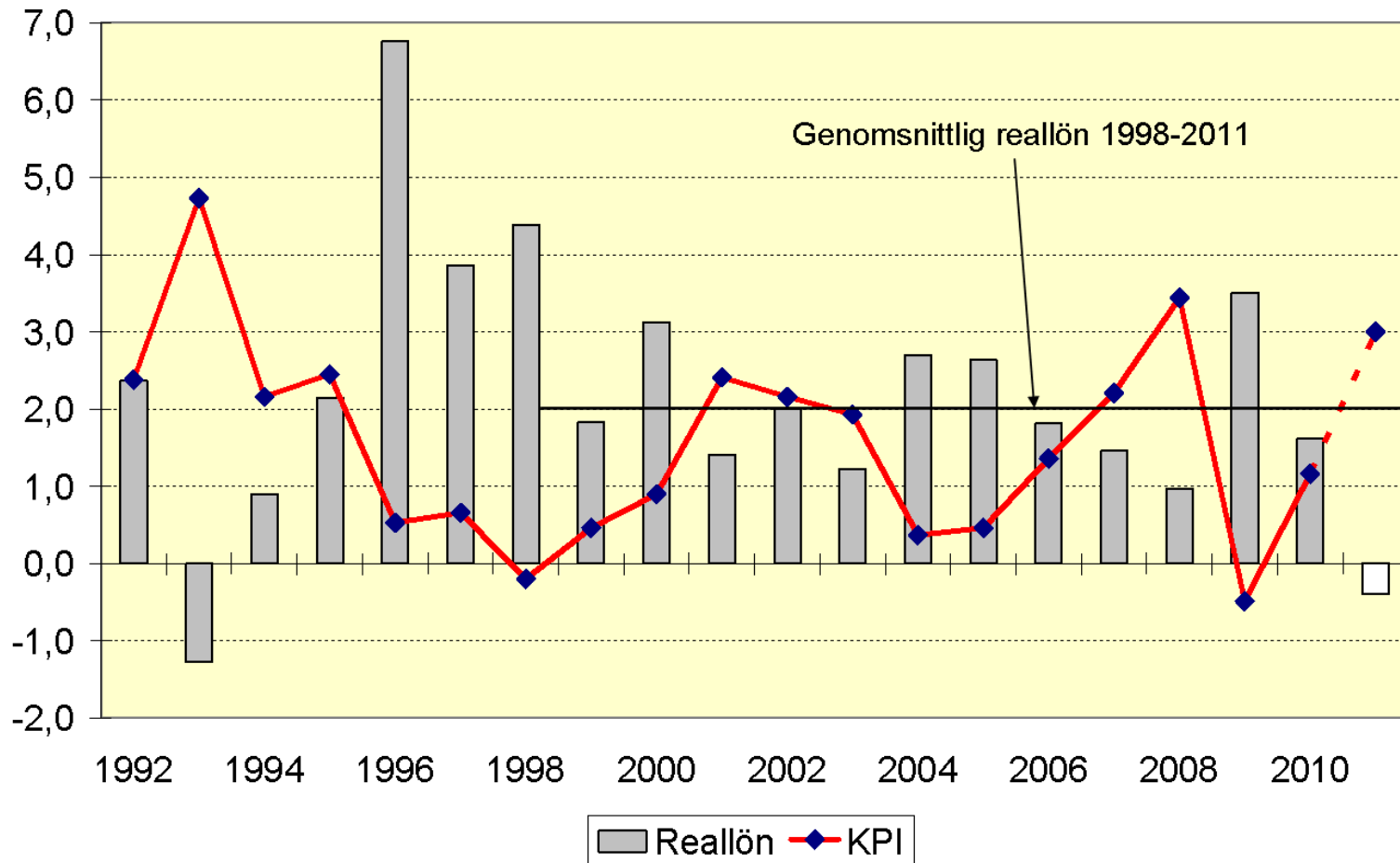
Löneutvecklingen de senaste avtalsperioderna

Löneutvecklingen 1998-2010 enligt konjunkturlönestatistiken

	1998-2003	2004 års avtal		2007 års avtal		2010 års avtal		Prel jan-juli 2011	Prognos KI 2011
		2004-2010	2004-2006	2007-2009	2010				
Industrin	3,6	3,3	3,1	3,7	2,8	2,3	2,6		
Byggsektor	4,0	3,1	3,0	3,5	1,9	3,0	3,3		
Öv. näringsliv	3,7	3,2	3,1	3,4	2,4	2,2	2,8		
Näringslivet	3,7	3,2	3,1	3,5	2,4	2,3	2,8		
Kommuner	4,0	3,5	3,3	4,0	2,7	2,1	2,5		
Staten	4,1	3,5	3,2	3,9	3,1	1,1	2,4		
Offentlig sektor	4,0	3,5	3,2	3,9	2,8	1,9	2,5		
Totalt	3,8	3,3	3,2	3,7	2,6	2,2	2,7		

Källa: Medlingsinstitutet

Reallöneminskning i korten 2011

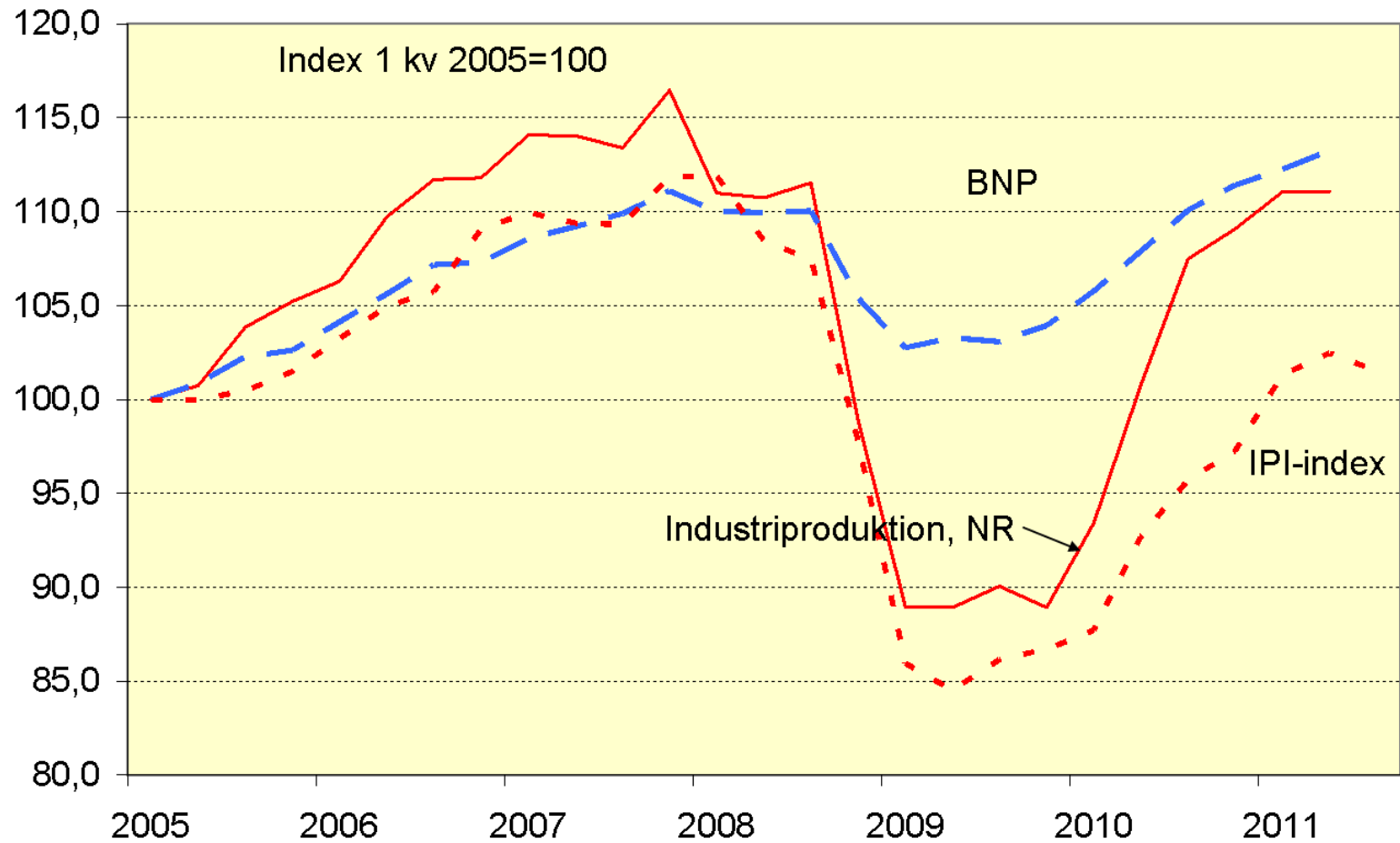
Löneutvecklingen enligt LCI i olika länder

Arbetskraftskostnader per tim i tillverkningsindustrin enligt LCI, procent per år

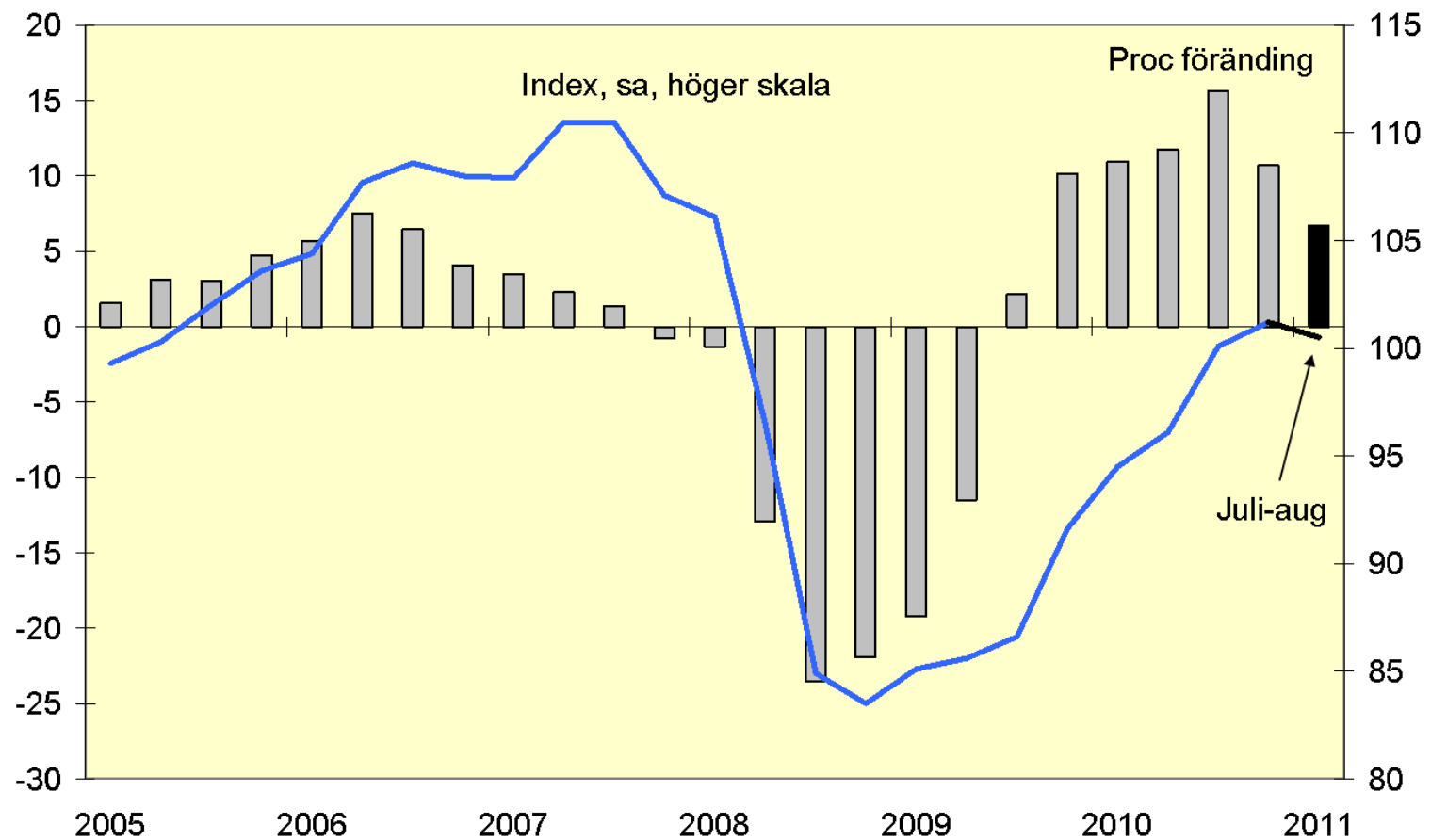
	Arbetskraftskostn.		Arbetskostn		Lönekostn.	
	1998-2003	2004-2009	1998-2010	2010	1 hå 2011	1 hå 2011
Sverige	4,1	3,5	3,7	2,0	1,4	2,0
Euroområdet	3,3	2,9	3,0	0,9	3,2	3,1
Tyskland	2,9	1,7	2,1	0,0	4,5	4,1
Frankrike	3,1	3,5	3,3	3,8	4,4	4,0
Finland	4,5	3,7	3,8	-0,6	2,8	2,3
EU 15 exkl Sverige	3,6	3,1	3,2	1,2	2,8	2,7
Storbritannien	4,5	3,8	4,1	3,0	-0,1	-0,6
Danmark	4,0	3,2	3,5	2,4	2,9	3,2
Nya EU-länder	8,3	8,0	7,5	0,4	4,2	4,3
Polen	8,8	7,0	7,4	1,3	4,5	4,6
Norge	5,0	6,2	5,5	4,1	4,3	4,2
USA	3,6	2,6	3,0	2,4	3,0	1,9

Anm: Nya EU-länder exkl Cypern, Bulgarien, Malta och Rumänien

Produktionsutvecklingen enl NR och IPI

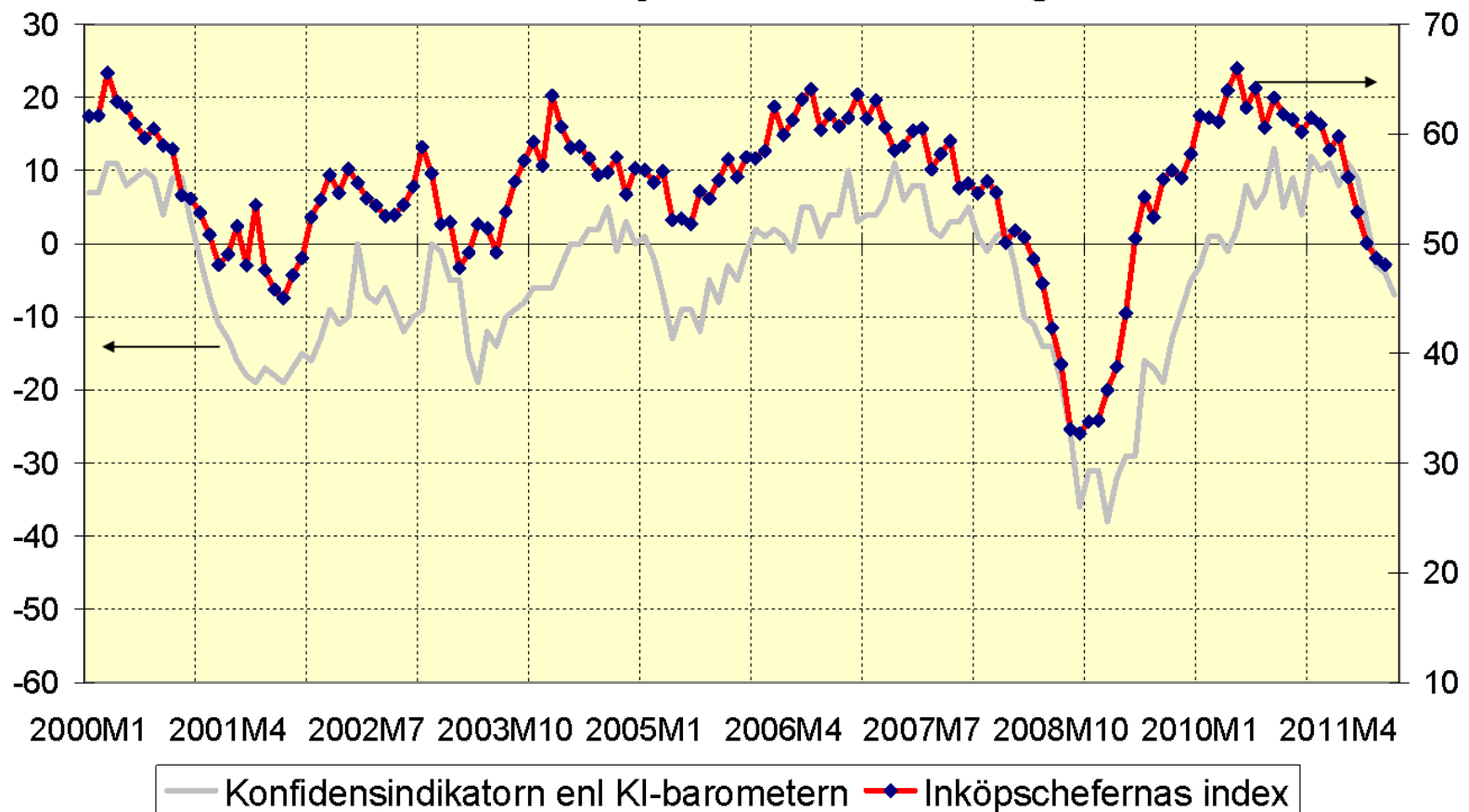

IPI indikerar svagt fall i industrins produktion 3 kv

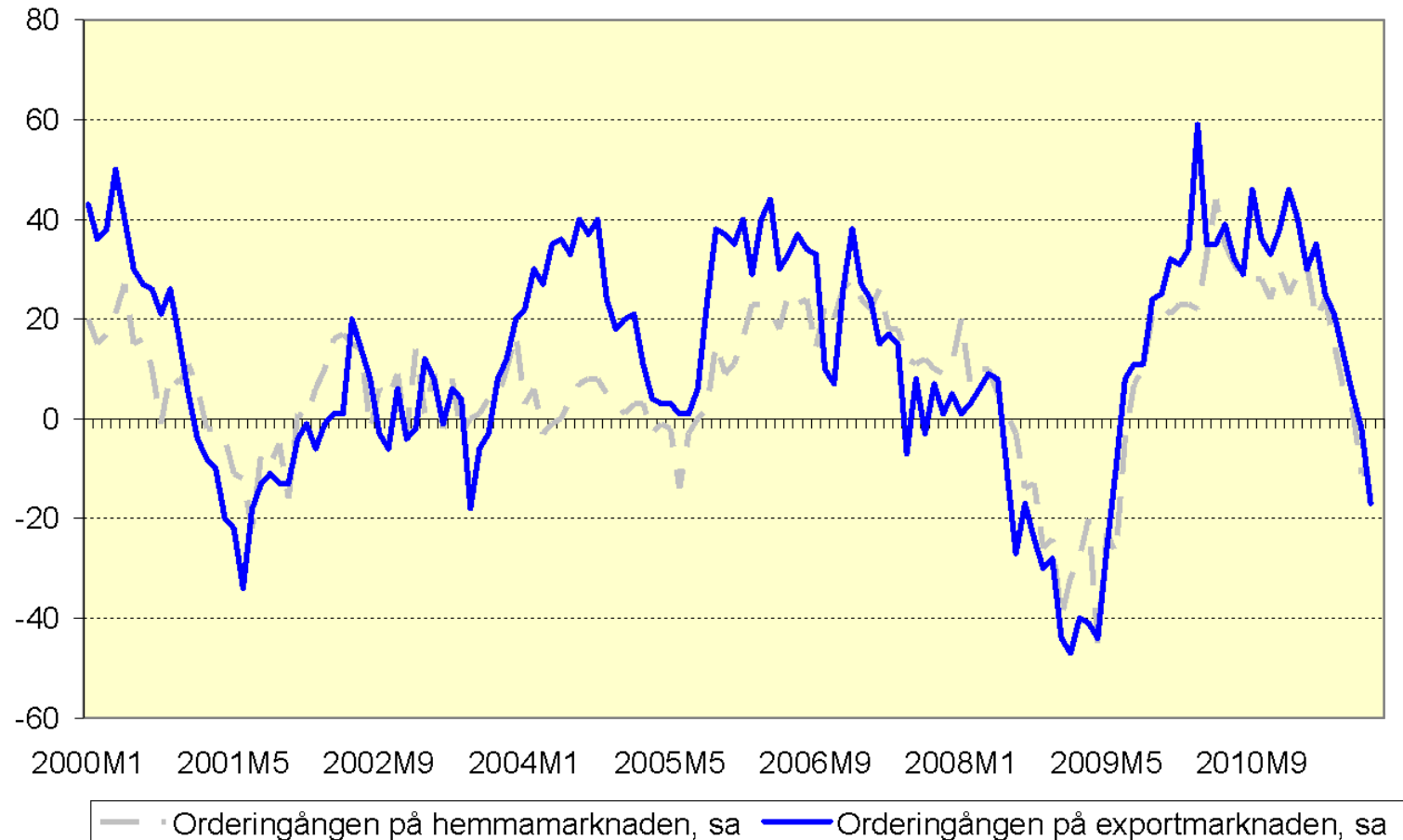

Barometerdata och inköpschefernas index

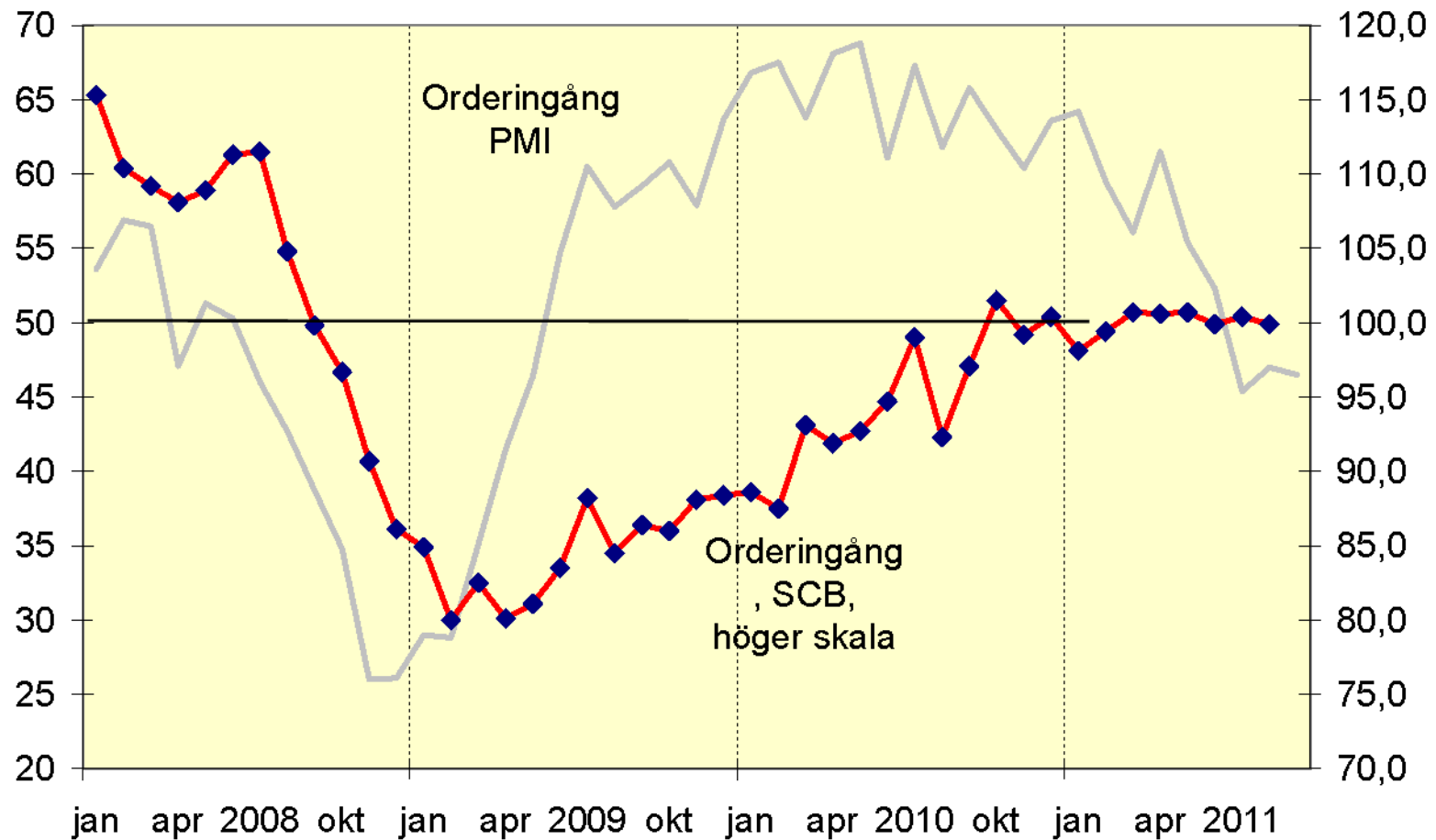
Industrikonjunkturen i Sverige

Vikande efterfrågan enligt KI-barometern

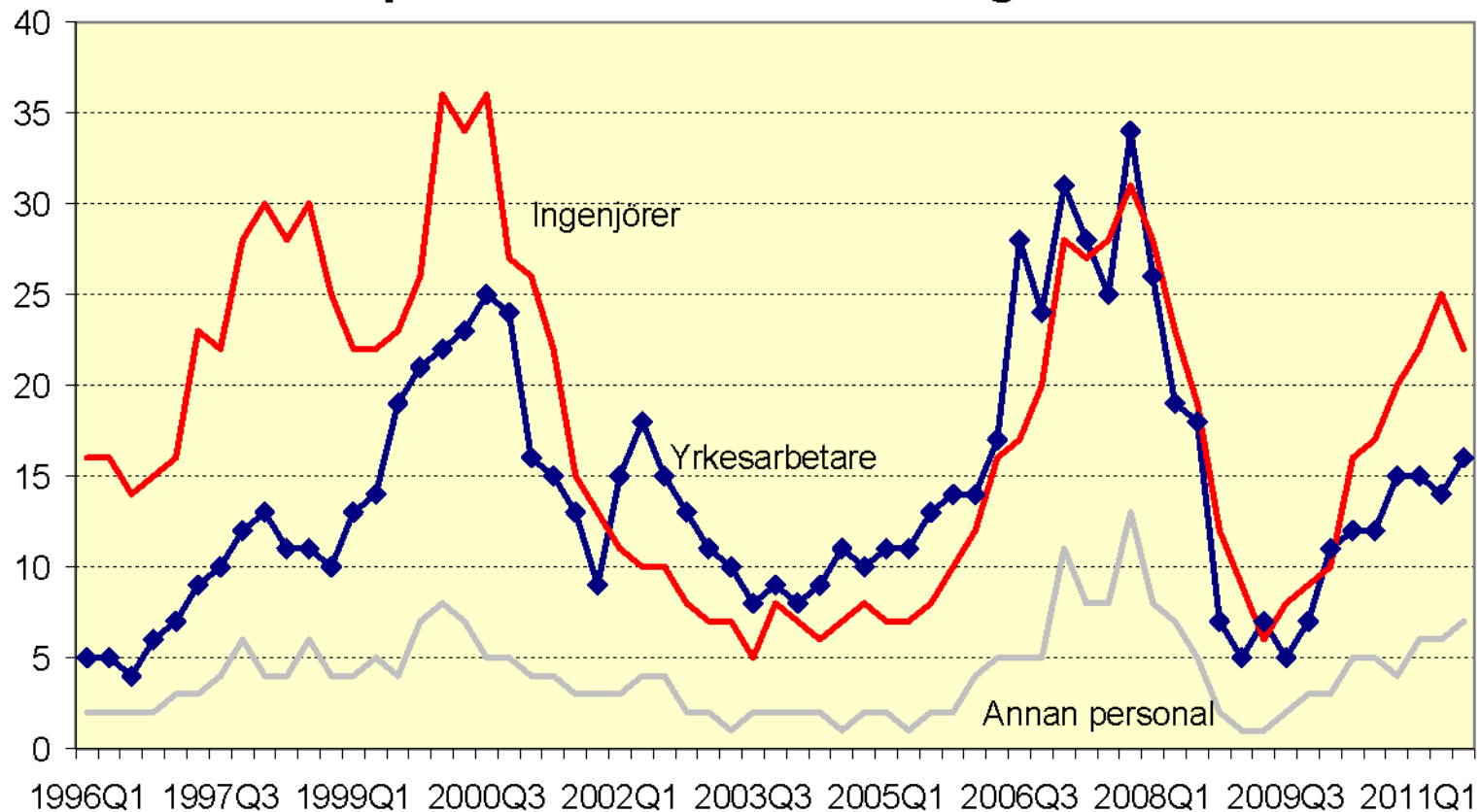
....liksom enligt inköpscheferna

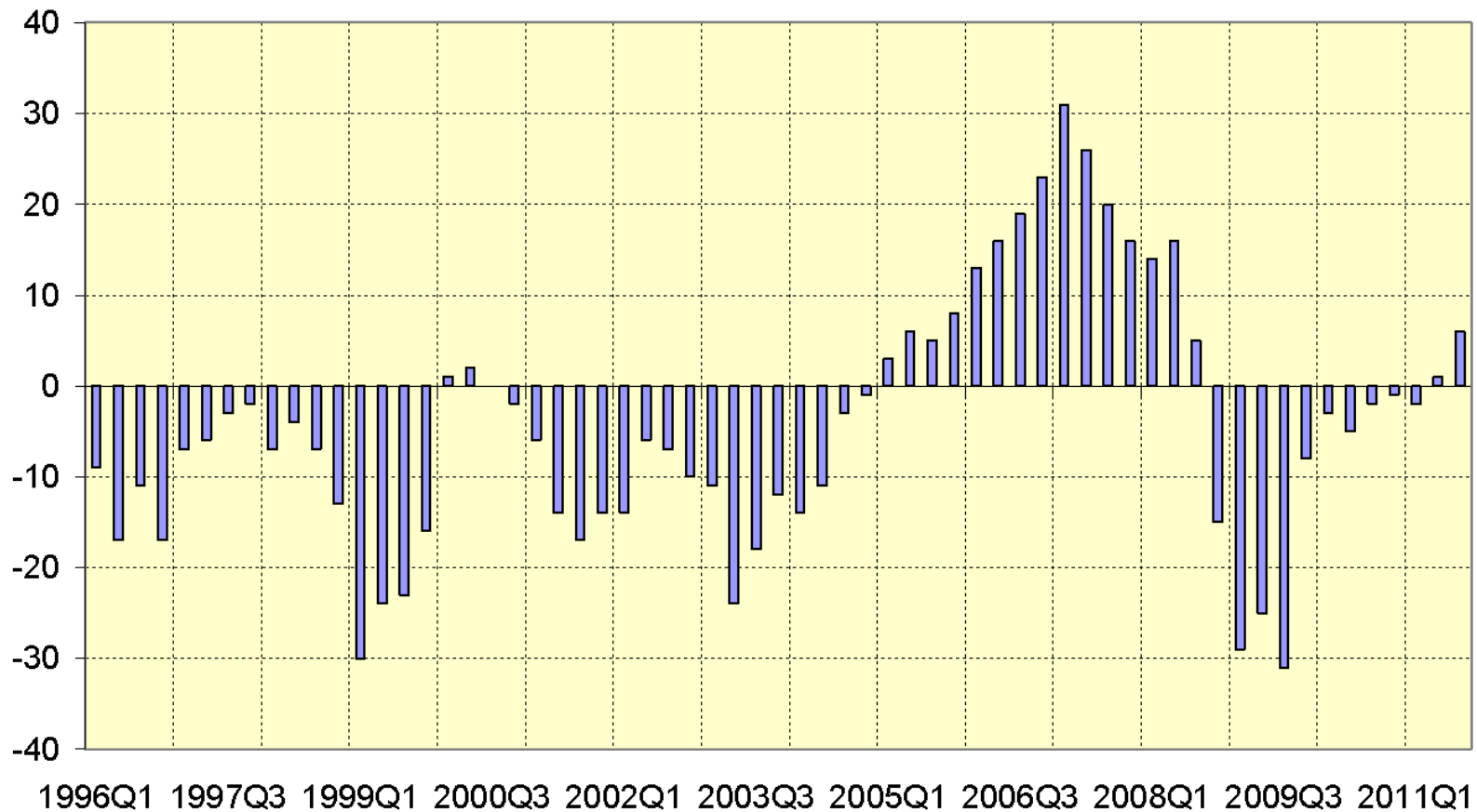
Bristen på arbetskraft

Brist på arbetskraft i tillverkningsindustrin

Lönsamhetsomdöme enligt KI-barometern

Lönsamhetsomdöme för tillverkningsindustrin

Produktionsutvecklingen per bransch

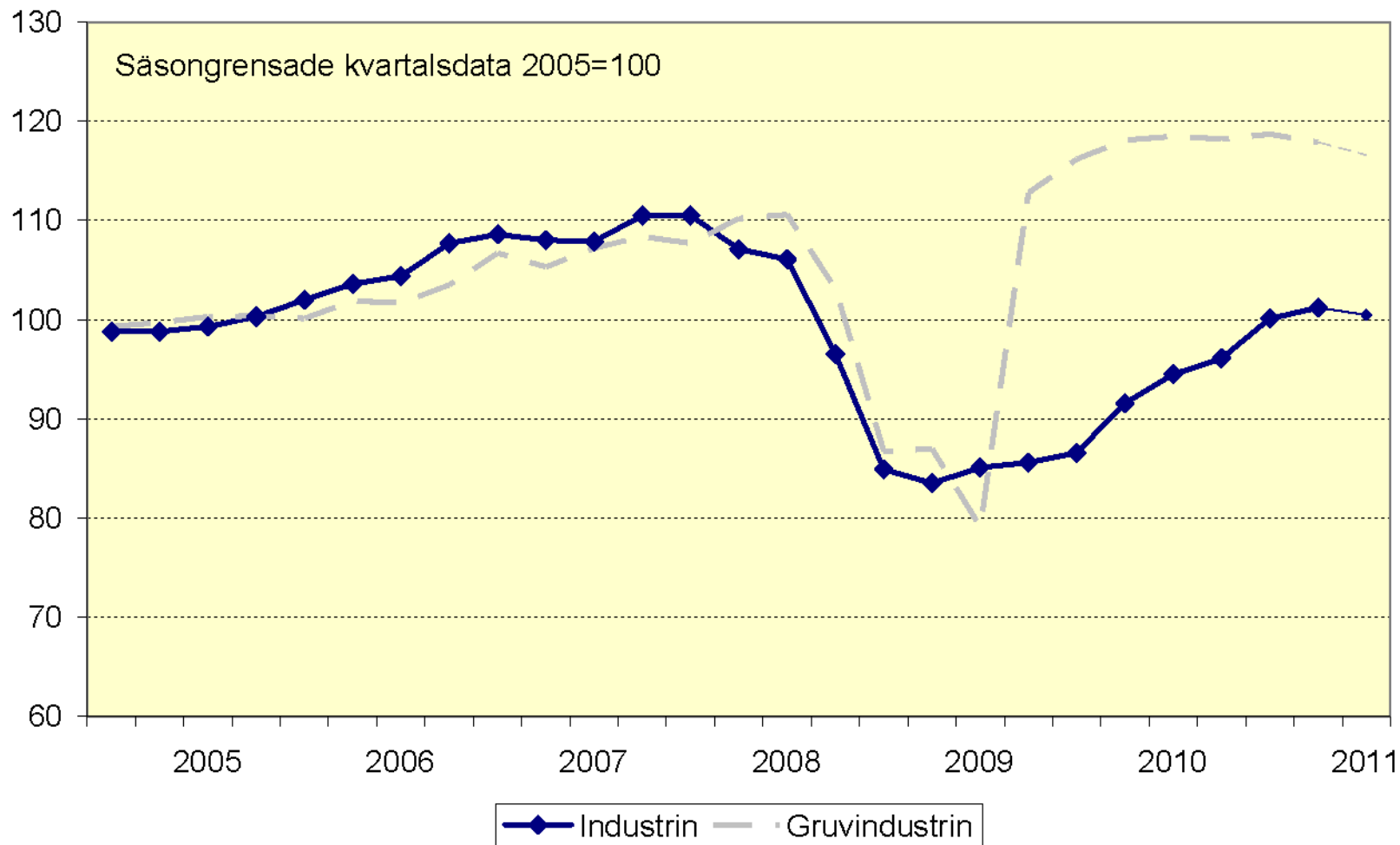
Industriproduktionen branschvis

NR-data

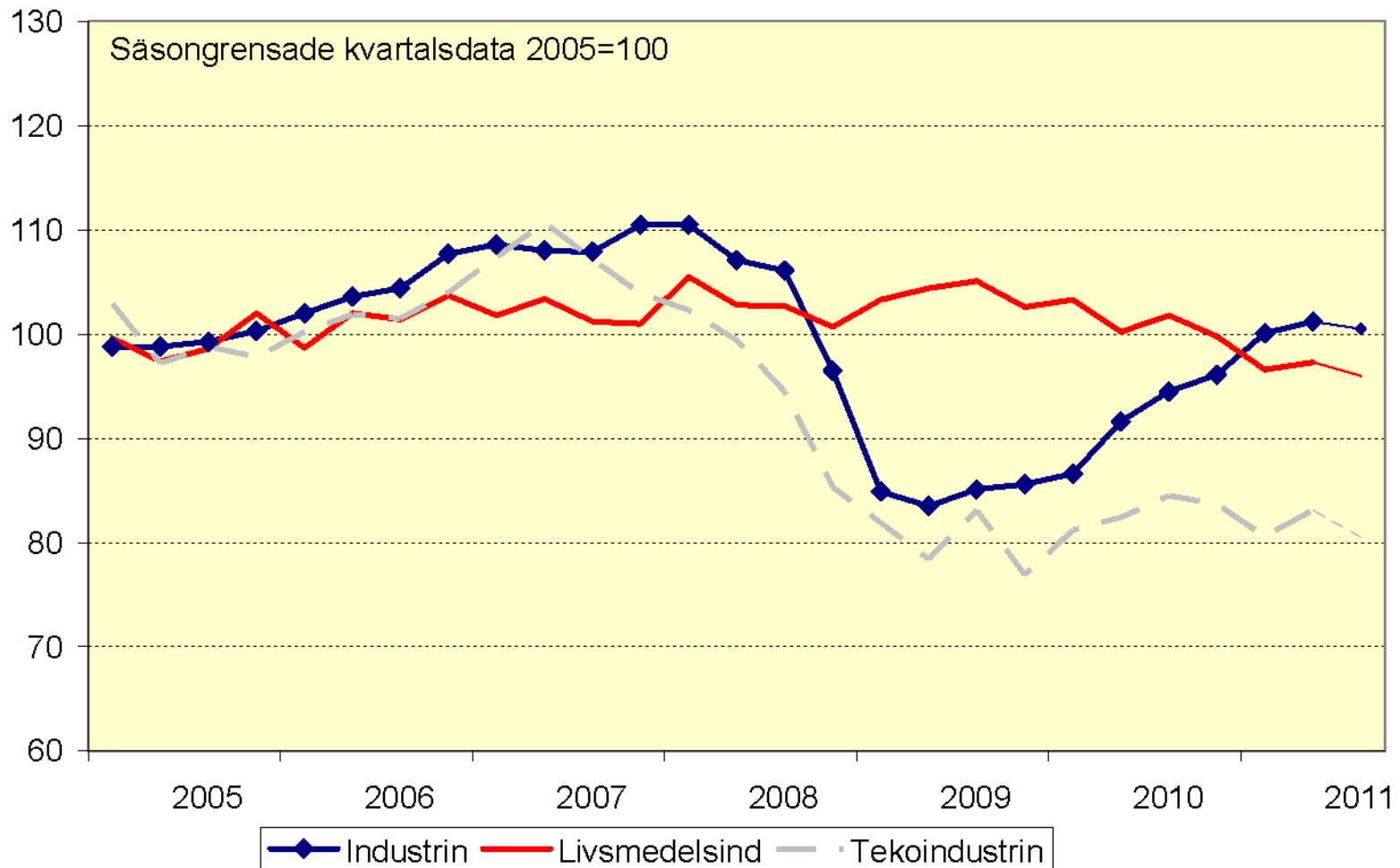
IPI-data

	2008	2009	2010	2011		12månatal Juli-aug
				1 kv	2 kv	
Gruvindustri	-9,5	-16,8	43,0	6,1	-1,3	-5,8
Livsmedelsindustri	-7,4	0,8	2,1	0,0	-3,9	-5,5
Textil, kläder o läderind	-1,3	-16,5	6,5	8,9	-1,1	-5,1
Skogsindustri o grafisk ind.	0,4	-9,0	11,4	3,7	-1,3	-4,3
Petroleum o kemisk ind	2,7	-3,4	8,7	37,5	14,0	8,4
Gummivaru o plastind	-0,1	-19,6	17,8	12,8	14,2	7,8
Stål o metallvaruind	-7,9	-30,5	24,2	18,2	4,9	4,3
Dator, elektronik o optikind	6,2	-10,7	12,6	35,7	18,2	15,4
Elapparaturindustri	-5,1	6,1	3,9	24,6	40,1	40,8
Övrig maskinindustri	-6,0	-37,1	24,5	27,3	15,9	14,1
Motorfordonsindustri.	-29,0	-38,8	50,5	58,6	22,1	11,9
Övrig transportmedelsind.	-7,3	-22,5	-1,8	19,8	19,0	28,5
Möbel- o övrig tillverkning	-6,3	-6,3	7,4	-3,0	-9,7	-7,8
Hela industrin	-5,5	-17,5	15,8	20,0	9,1	6,6

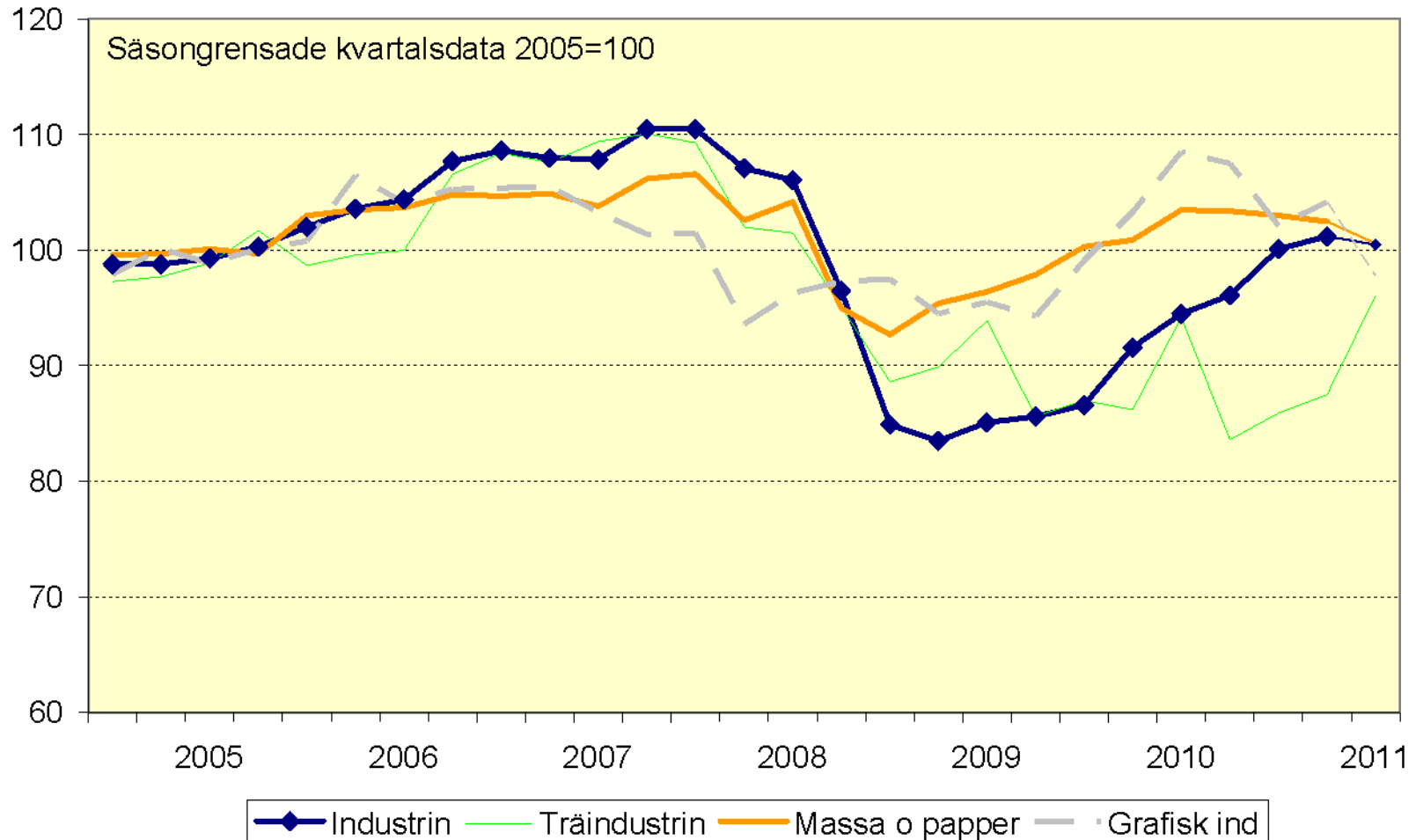
Gruvindustrins produktion (IPI)

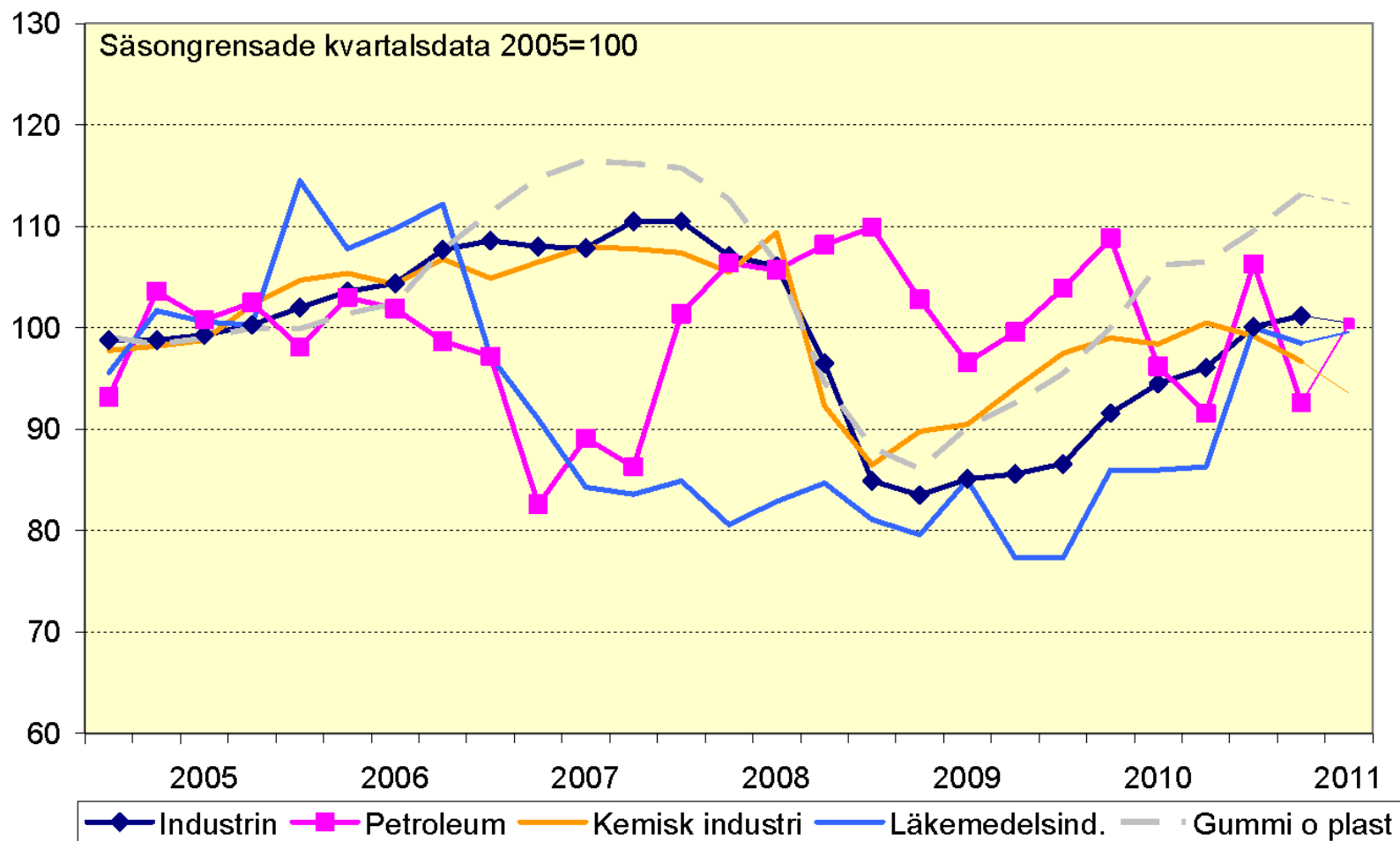
Livsmedelsindustri och Teko (IPI)

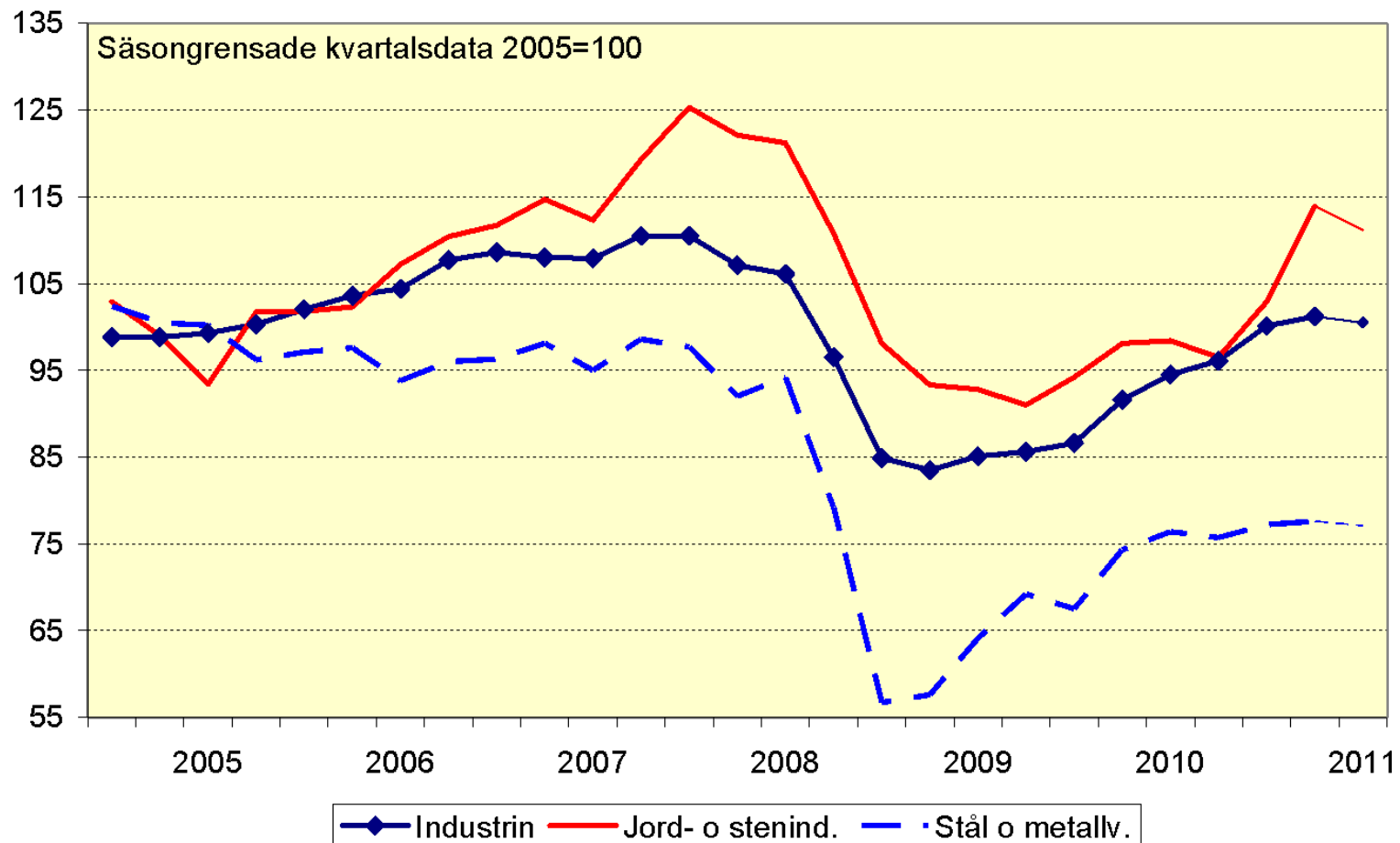
Skogsindustrin och grafisk industri (IPI)

Kemiska industribranscher (IPI)

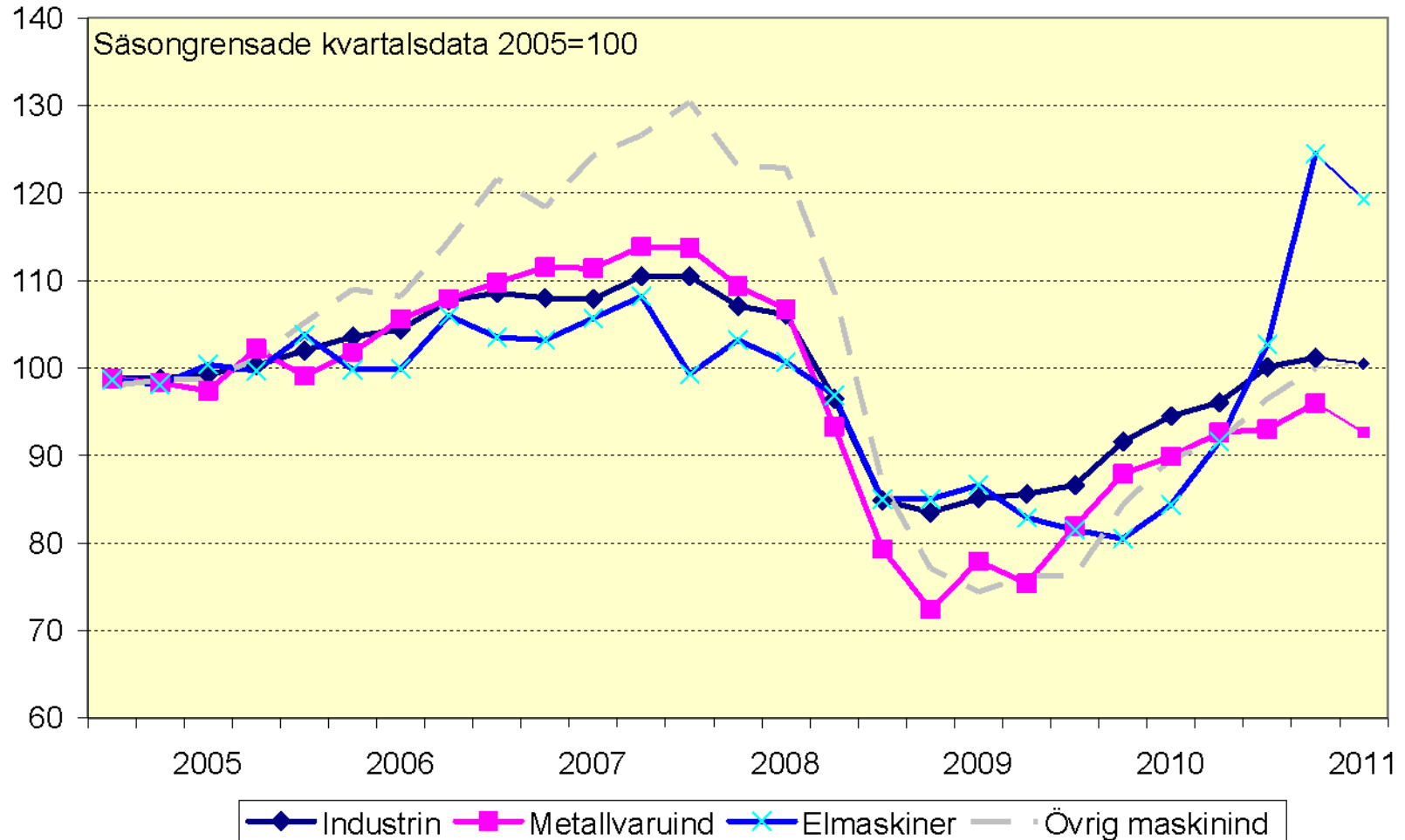

Jord- och stenindustri samt stål- och metallverk (IPI)

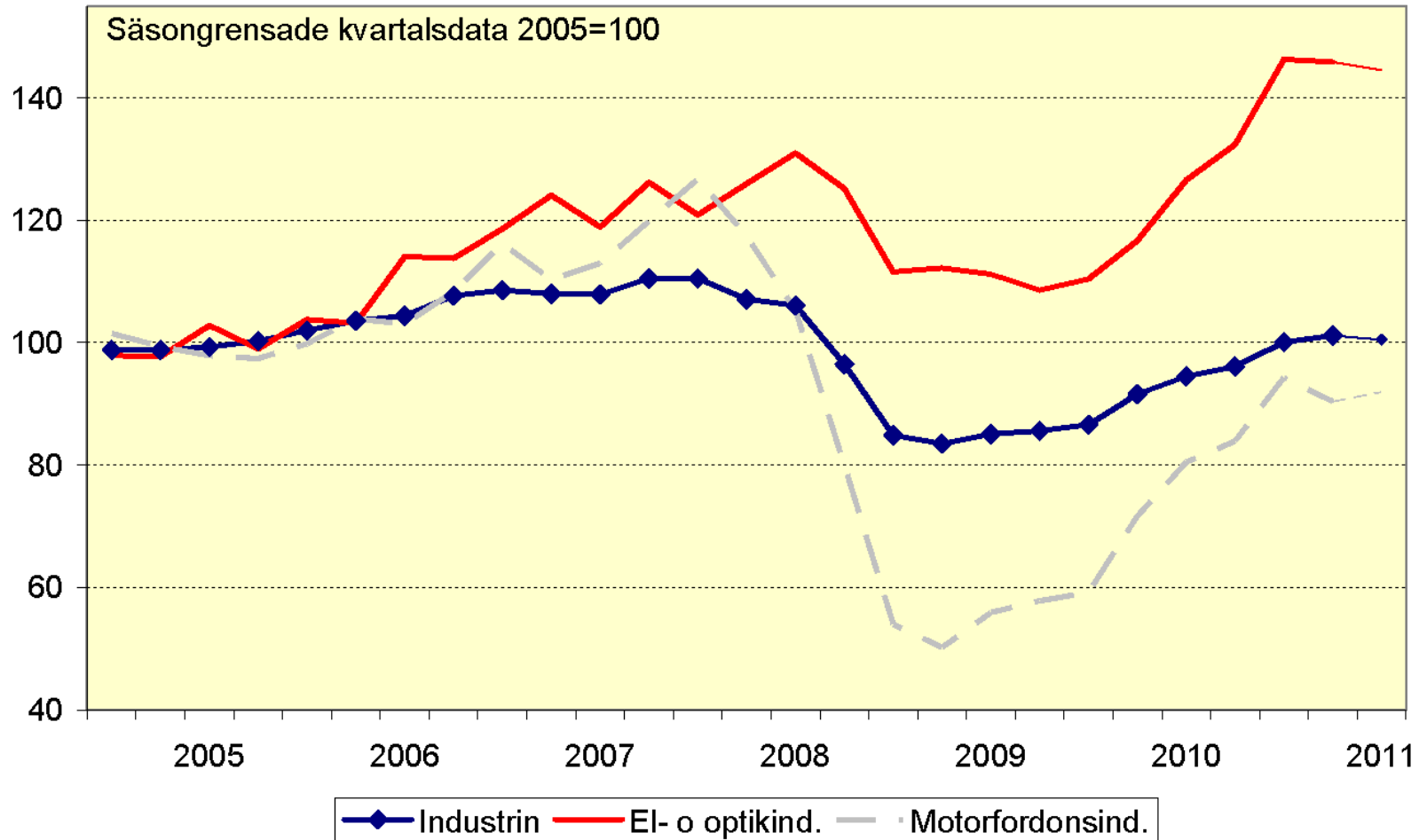

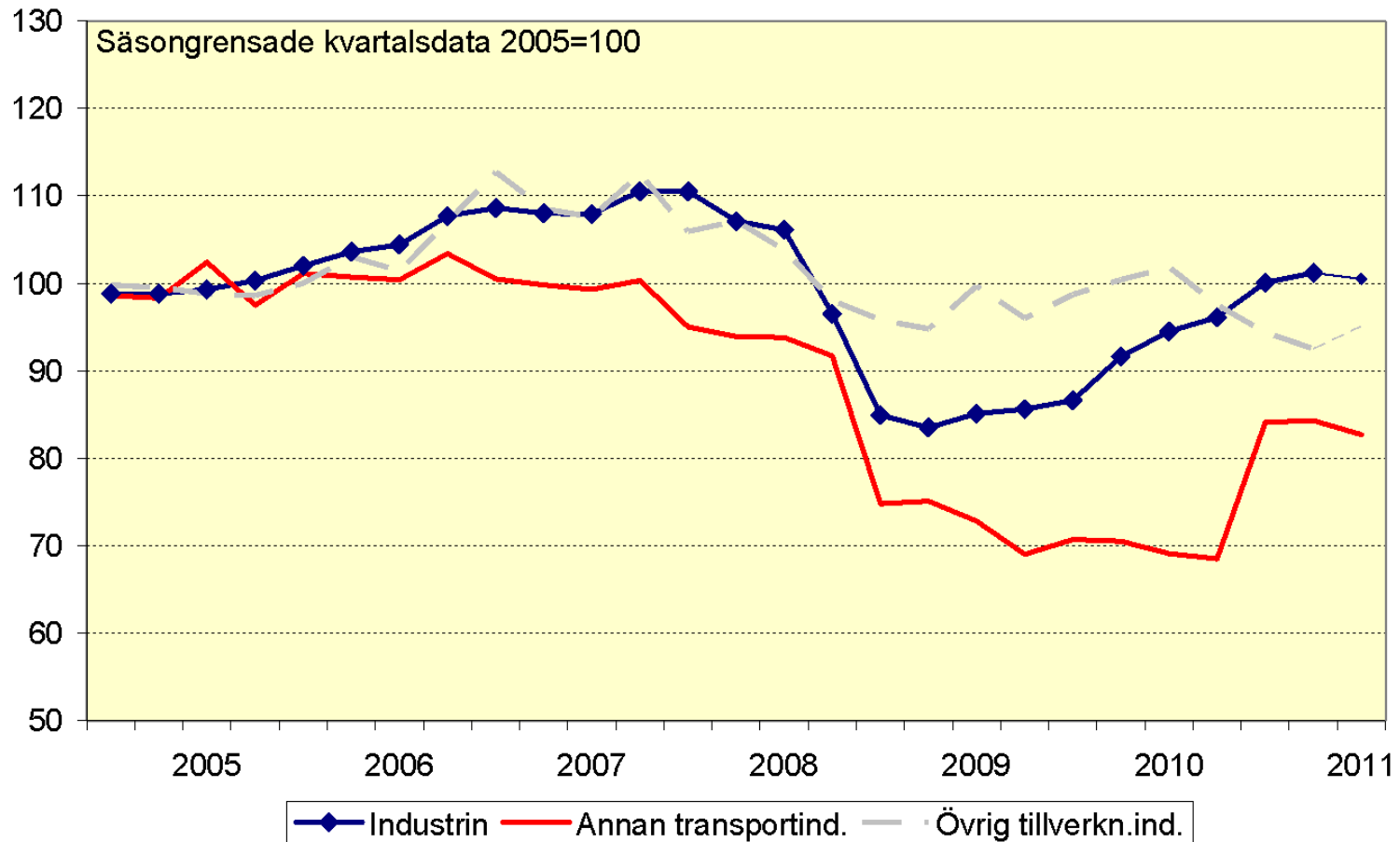
Metallvaru- och maskinindustri (IPI)

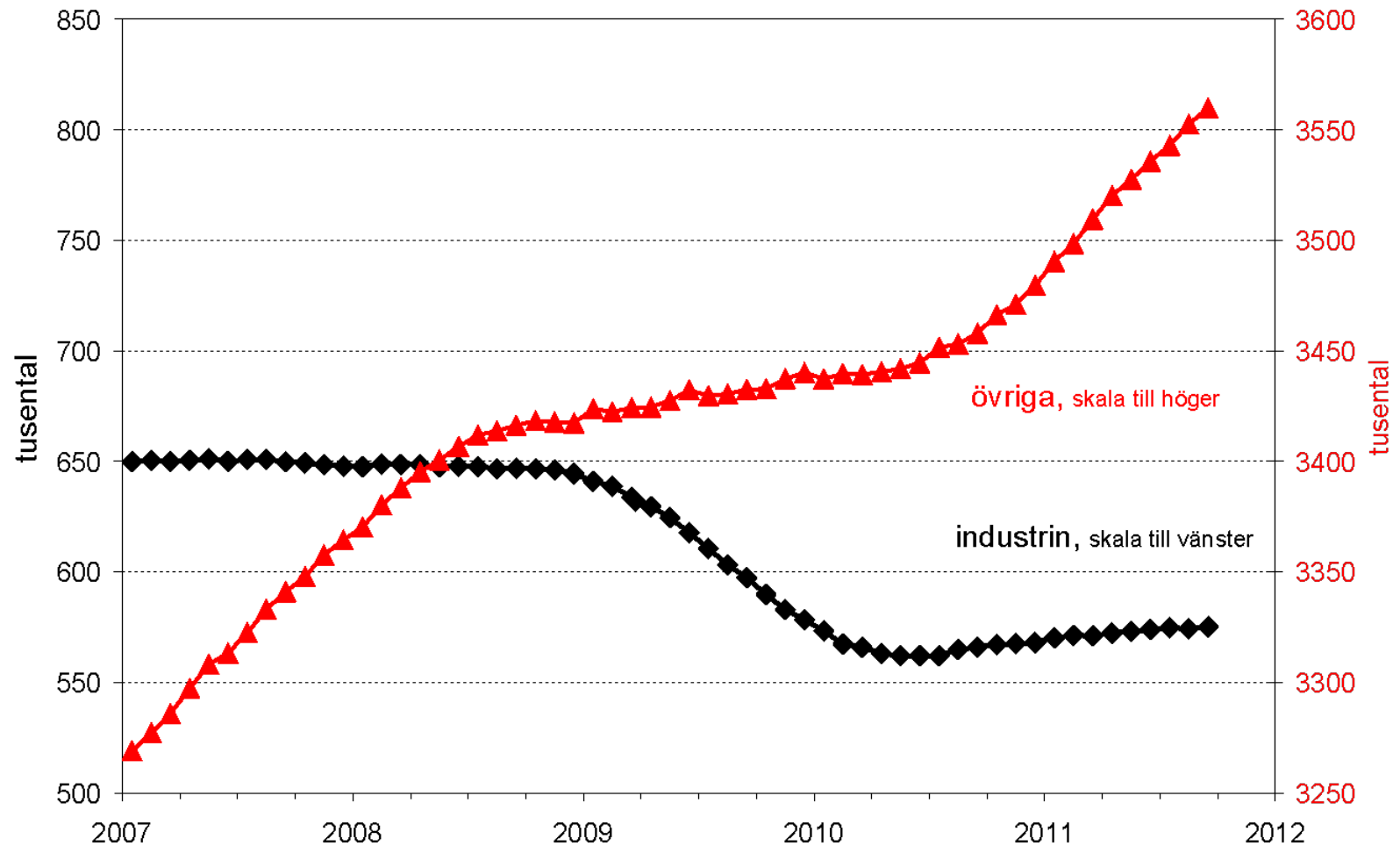
Elmaskiner och motorfordon (IPI)

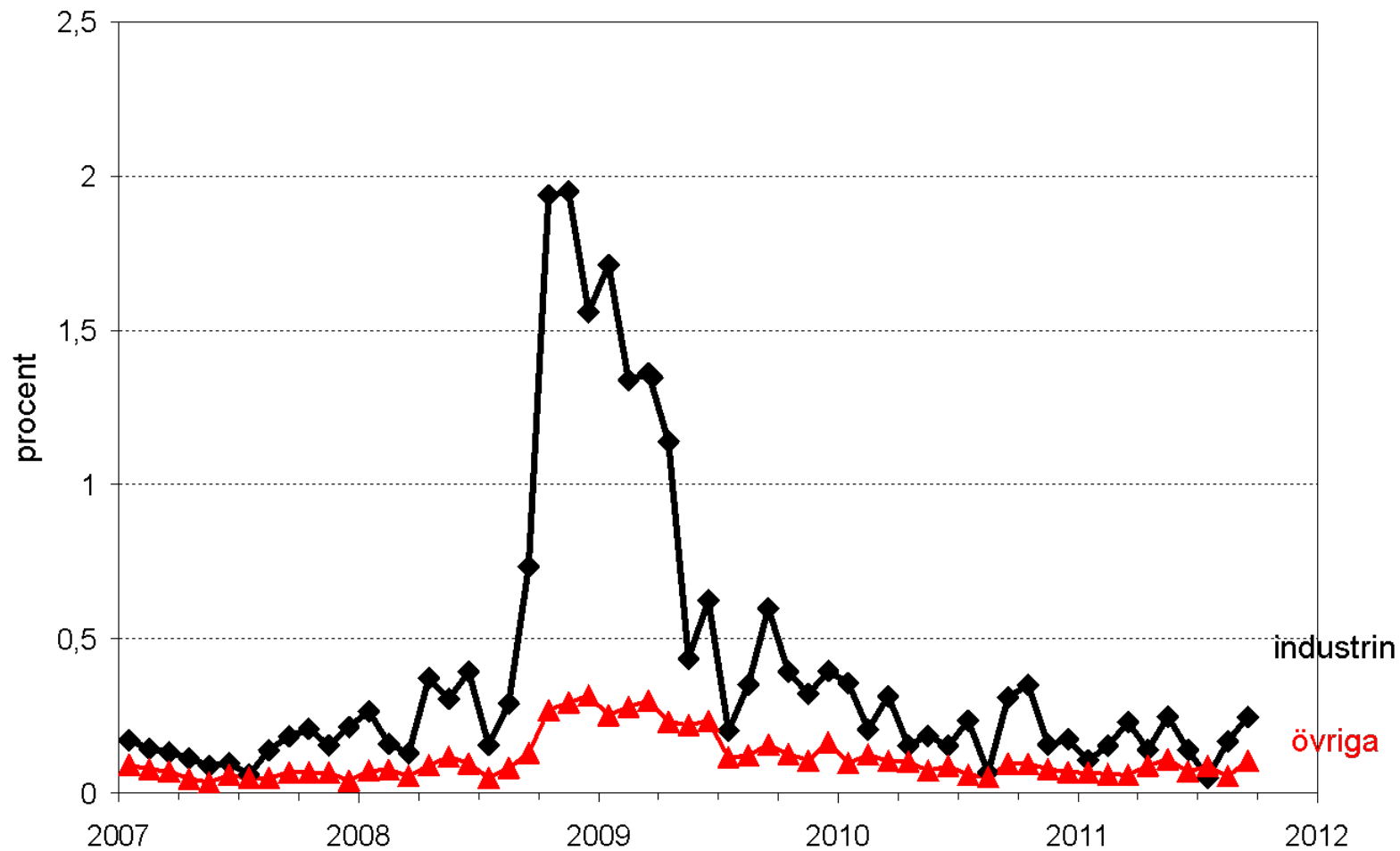
Annann transportmedelsind. samt övrig tillverkningsindustri (IPI)

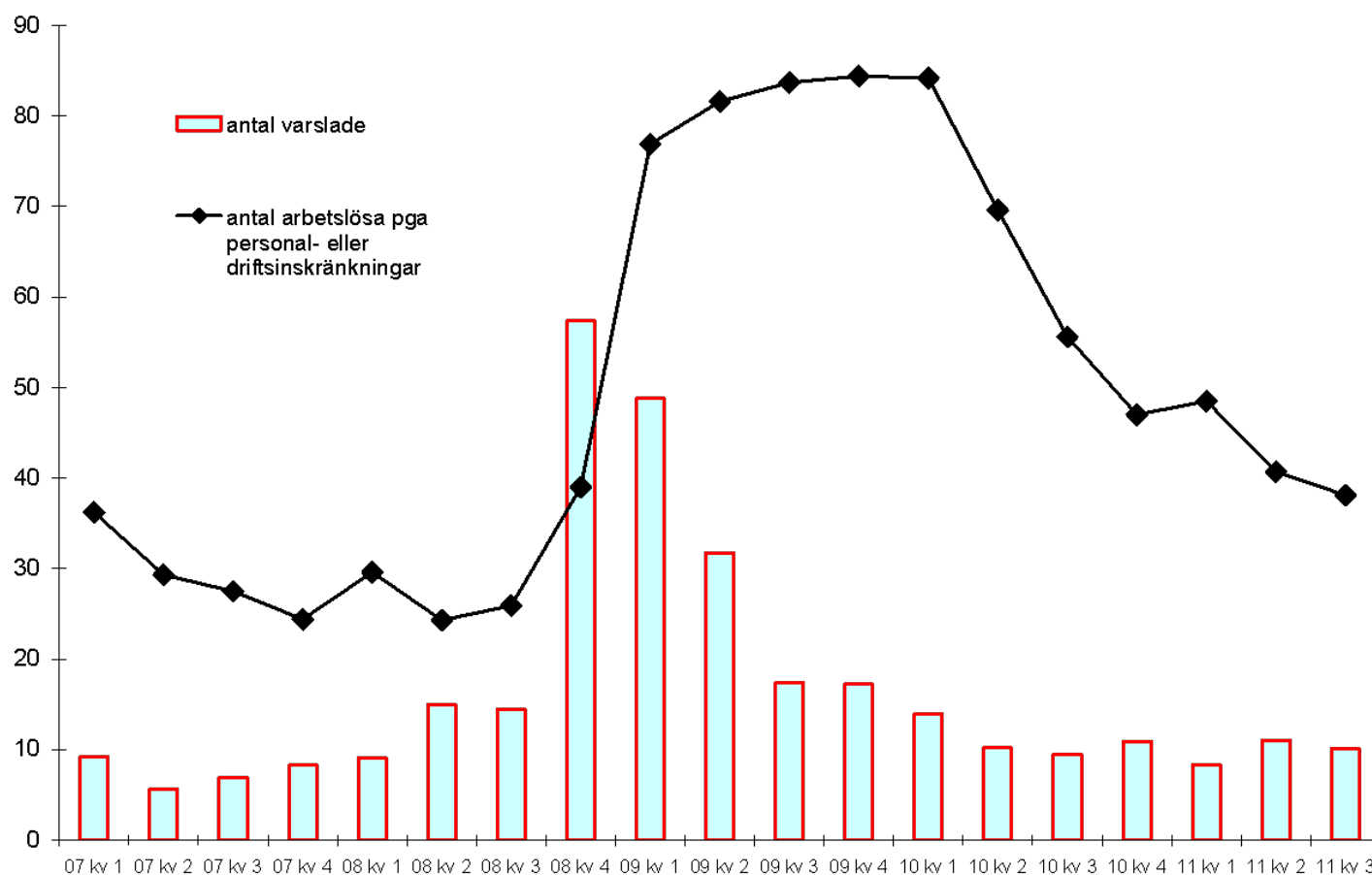
Antal anställda, glidande 12-mån.snitt

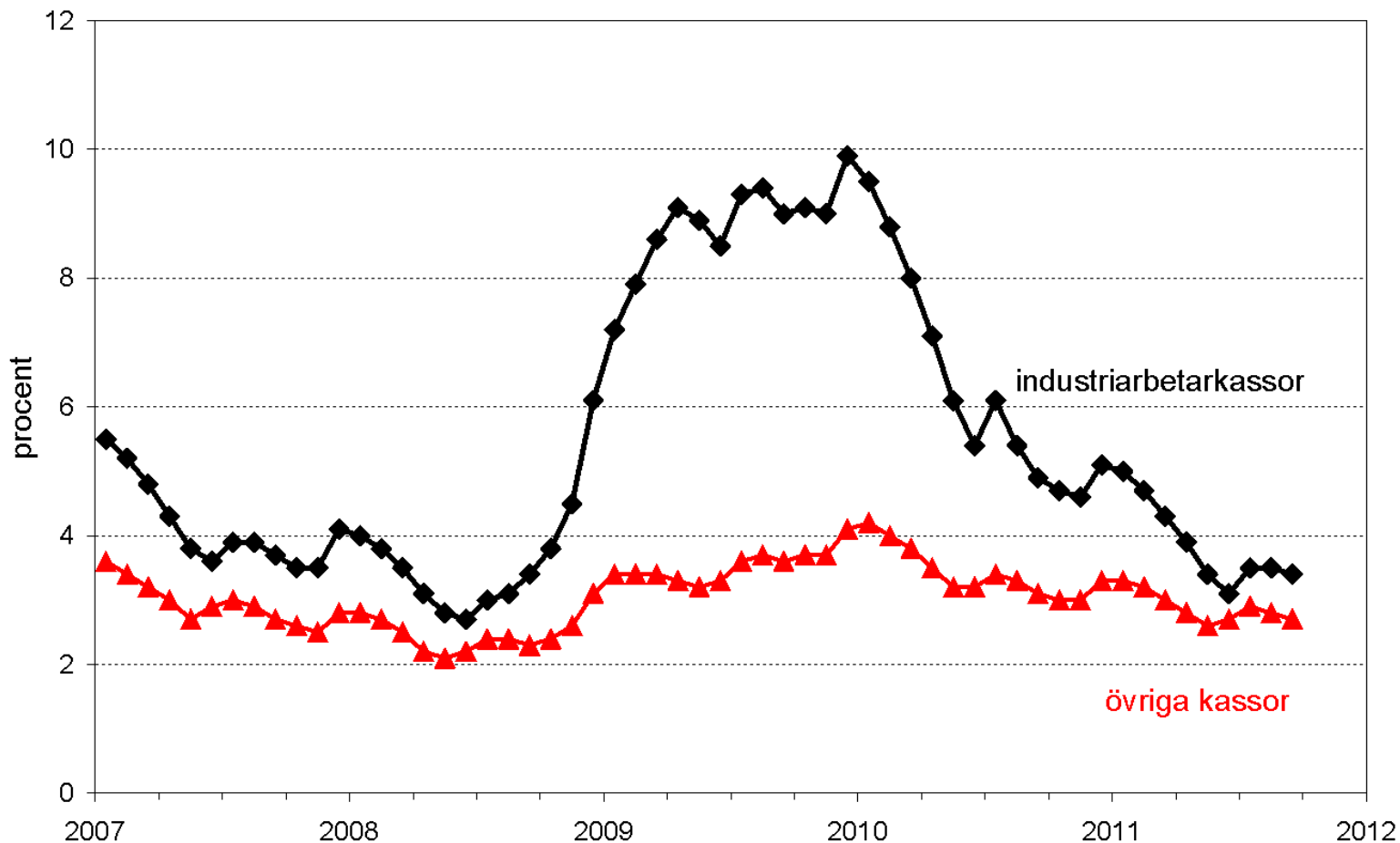
Varsel som andel av tillvidareanställda

Antal varslade och arbetslösa p g a personal- eller driftsinskränkningar (1000-tal)

Andelen arbetslösa kassamedlemmar

Utvecklingen i svensk industri

- Reallönerna minskar 2011
  - Lönerna har ökat med drygt 2% under 1 hå 2011
  - Det är klart lägre än i EMU eller EU15. Arbetskostnaderna ökade mera i linje med EU 2010.
  - Lönerna väntas stiga med 2,5-2,7% 2011 och KPI med 3%
- Fortsatt men dämpad återhämtning i industrin under 2 kv enligt NR-data
- IPI indikerar fallande produktionen under 3 kvartalet
- ..liksom data från KI-barometern och Inköpschefernas index
- Splittrad bild i olika branscher
- Arbetsmarknaden visar ännu ingen påtaglig försvagning

INDUSTRIRÅDET